

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MÜZELERDE ÇOCUKLARA YÖNELİK SANAT
ETKİNLİKLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seda HASSAN

1310101005

Anabilim Dalı: Sanat Yönetimi

Programı: Sanat Yönetimi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet ÜSTÜNİPEK

EYLÜL 2017

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MÜZELERDE ÇOCUKLARA YÖNELİK SANAT
ETKİNLİKLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seda HASSAN

1310101005

Anabilim Dalı: Sanat Yönetimi

Programı: Sanat Yönetimi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet ÜSTÜNİPEK

Diğer Jüri Üyeleri: Prof. Dr. Selçuk Hünerli

Yrd. Doç. Reyhan Uludağ Eraslan

EYLÜL 2017

ÖNSÖZ

Çocukların sosyal ve toplumsal gelişimi birçok faktöre bağlıdır. Sanatsal gelişimi için ilk öncelikle aileden, sonra okuldan ve çevreden aldığı eğitimin yanında, çocukların birebir yaşayarak öğrenmesi ve gördüklerini doğru bir şekilde sunmasına imkân sunacaktır. Bu yönde ilerlerken sanat galerilerinin ve müze katkısı büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışma kapsamında her yaştan eğitim gören, anaokulu, ilkokul ve ortaokul çocukların sanat müzelerinde program doğrultusunda geziler düzenlenmiştir.

Başta, tez konumun seçiminde ve nasıl bir çalışma yapılması gerektiği konusunda fikirlerini veren Prof. Dr. Mehmet ÜSTÜNİPEK' e gönülden teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim hayatım boyunca maddi manevi bana destek olan babam, Ahmet SULAKCI, annem Sema SULAKCI, Kardeşlerim Gamze Karadağ ve Nuri Can SULAKCI' ya kıymetli güzel Ailem' e sonsuz teşekkür ederim.

Hayatımın her alanında olduğu gibi, tez yazım sürecinde de hep yanımda olan sevgili eşim Ahmed HASSAN' a teşekkür ederim.

Son olarak bu çalışmanın ana konusu olan tüm dünya çocuklarına ve gençlerine barış dolu bir dünya' ya kavuşabilmeleri umuduyla...

Seda HASSAN

2017

İÇİNDEKİLER

Önsöz	i
İçindekiler	ii
Kısaltmalar	v
Fotoğraf Listesi	vi
Özet	viii
Abstract	ix
1. GİRİŞ.....	12
2. MÜZE İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER	15
2.1. Müze Tanımı	15
2.2. Müzelerin Amaç ve İşlevleri	17
2.2.1. Müzelerin Toplama İşlevi	18
2.2.2. Müzeleri Koruma	18
2.2.3. Müzeleri Arşivleme	19
2.2.4. Müzelerde Sergileme	19
2.2.5. Müzelerde Eğitim	19
2.2.5.1. Müzelerde Eğitimin Tarihsel Gelişimi	23
2.2.5.2. Müzelerin Eğitim Hizmetleri	26
2.2.5.3. Müzelerde Eğitim Faaliyetleri	29
3. ÇOCUK VE GENÇLİK MÜZESİ.....	31
1. Çocuk ve Gençlik Müzelerinin Tarihi	32
2. Çocuk ve Gençlik Müzeleri'nin Hedef ve Amaçları	35
3. Çocuk ve Gençlik Müzeleri	38
3.3.1. Çocuk ve Gençlik Müzelerinin Sorunları.....	39
3.3.2. Türkiye'de Çocuk ve Gençlik Müzelerinde Durum	41

3.4.	Müzelerde Çocuklara Yönelik Eğitim Etkinlikleri	41
3.4.1.	Atölyeler	41
3.4.2.	Rehberli Turlar	42
3.4.3.	Öykü Anlatma	42
3.4.4.	Doğum Günü Partileri	43
3.4.5.	Sömestr Kursları	43
3.4.6.	Çocuk Filmleri	43
3.5.	Müze – Okul İlişkisi	44
4.	ÇOCUK GELİŞİM ÖZELLİKLERİ	45
4.1.	Çocukluğun Bitişinde Gelişim	45
4.1.1.	Motor ve Beden Gelişimi	46
4.1.2.	Sosyal ve Duygusal Gelişim	47
4.1.3.	Zihinsel Gelişim	49
4.2.	Çocukluk Dönemi İçerisinde Öğrenme	51
4.2.1.	Gözlem Yolu İle Öğrenme	52
4.2.2.	Klasik Koşullama	53
4.2.3.	Edimsel Koşullama	54
4.3.	Bilişsel Öğrenme	55
4.4.	Duyuşsal Öğrenme	56
5.	MÜZELERDE ÇOCUKLARA YÖNELİK ETKİNLİKLER İÇİN ÖRNEK KURUMLAR	57
5.1.	SAKIP SABANCI MÜZESİ EĞİTİM	57
5.1.1.	Feyhaman Duran Çocuk Atölyeleri	57
5.1.2.	Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonu Çocuk Eğitimleri	58
5.1.3.	Sesli Çocuk Kitapları	59
5.1.4.	Pusetli Aileler	59
5.1.5.	Müze Ziyareti Sırasında Uygulama	59
5.2.	İSTANBUL MODERN MÜZESİ EĞİTİM	61

5.2.1. Okul Programları	61
5.2.2. BASF Kids' Labratuvarı.....	61
5.2.3. Hafta Sonu Aile ve Çocuk Atölyeleri	61
5.2.4. Yarıyıl ve Yaz Sanat Atölyeleri.....	62
5.2.5. Sinan Demirtaş ile Sanat Atölyeleri.....	63
5.3. PERA MÜZESİ EĞİTİM.....	64
5.3.1. Ana okul Grupları	64
5.3.2. İlkokul ve Ortaokul	64
5.3.3 Lise.....	66
5.4. DÜNYA'DA Kİ ÇOCUK MÜZELERİ	68
5.4.1. Brooklyn Çocuk Müzesi (Amerika)	69
5.4.2. Amsterdam Çocuk Müzesi (Hollanda)	70
5.4.3. Victoria ve Albert Müzesi (Londra)	71
6. SONUÇ.....	73
KAYNAKÇA.....	65
EKLER.....	69

KISALTMALAR

ICOM	Uluslar arası Müzeler Konseyi
UNESCO	Birleřmiř Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür rgt
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BASF	Badische Anilin- & Soda-Fabrik

FOTOĞRAF LİSTESİ

Resim 1: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017, Kaynak: Seda Hassan	69
Resim 2: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017, Kaynak: Seda Hassan	70
Resim 3: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017, Kaynak: Seda Hassan	71
Resim 4: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017, Kaynak: Seda Hassan	72
Resim 5: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017, Kaynak: Seda Hassan	73
Resim 6: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017, Kaynak: Seda Hassan	74
Resim 7: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017, Kaynak: Seda Hassan	75
Resim 8: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017, Kaynak: Seda Hassan	76
Resim 9: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017, Kaynak: Seda Hassan	77
Resim 10: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017, Kaynak: Seda Hassan	78
Resim 11: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017, Kaynak: Seda Hassan	79
Resim 12: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017, Kaynak: Seda Hassan	80
Resim 13: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017, Kaynak: Seda Hassan	81
Resim 14: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017, Kaynak: Seda Hassan	82
Resim 15: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017, Kaynak: Seda Hassan	83
Resim 16: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017, Kaynak: Seda Hassan	84
Resim 17: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017, Kaynak: Seda Hassan	85
Resim 18: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017, Kaynak: Seda Hassan	86
Resim 19: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017, Kaynak: Seda Hassan	87

- Resim 20:** Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017, Kaynak: Seda Hassan 88
- Resim 21:** Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017, Kaynak: Seda Hassan ...89
- Resim 22:** Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017, Kaynak: Seda Hassan ...90
- Resim 23:** Brooklynn Çocuk Müzesi, Mayıs 2017, Kaynak: https://www.google.com.tr/search?q=brooklyn+children%27s+museum&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjEwrvDzovUAhUrP5oKHWE-ARwQ_AUIBygC&biw=1280&bih=694#imgrc=INFSQV-W69rH3M: 91
- Resim 24:** Brooklynn Çocuk Müzesi, Mayıs 2017, Kaynak: https://www.google.com.tr/search?q=brooklyn+children%27s+museum&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjEwrvDzovUAhUrP5oKHWE-ARwQ_AUIBygC&biw=1280&bih=694#imgrc=4xigagHur1DszM: 92
- Resim 25:** Amsterdam Çocuk Müzesi, Mayıs 2017, Kaynak: https://www.google.com.tr/search?q=amsterdam+children%27s+museum&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjIpciP0YvUAhVFEJoKHVONC2QQ_AUIBygC&biw=1280&bih=694#imgdii=B0k70I8h1-JIWM:&imgrc=Z6s1RAUXAc5XNM: 93
- Resim 26:** Amsterdam Çocuk Müzesi, Mayıs 2017, Kaynak: https://www.google.com.tr/search?q=amsterdam+children%27s+museum&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjIpciP0YvUAhVFEJoKHVONC2QQ_AUIBygC&biw=1280&bih=694#imgrc=232h3cexCj22LM: 94
- Resim 27:** Victoria ve Albert Çocuk Müzesi, Mayıs 2017, Kaynak: https://www.google.com.tr/search?q=victoria+and+albert+children%27s+museum&source=Inms&tbm=isch&sa=X&sqi=2&ved=0ahUKEwiSuLmV0ovUAhWEDZoKHWw_D_YQ_AUIBygC&biw=1280&bih=694#imgrc=rSKxmodAK0axvM: 95
- Resim 28:** Victoria ve Albert Çocuk Müzesi, Mayıs 2017, Kaynak: https://www.google.com.tr/search?q=victoria+and+albert+children%27s+museum&source=Inms&tbm=isch&sa=X&sqi=2&ved=0ahUKEwiSuLmV0ovUAhWEDZoKHWw_D_YQ_AUIBygC&biw=1280&bih=694#imgdii=BEEovUKgxH-rlM:&imgrc=rSKxmodAK0axvM: 96

Enstitüsü	:	Sosyal Bilimler
Anabilim Dalı	:	Sanat Yönetimi
Programı	:	Sanat Yönetimi
Tez Danışmanı	:	Prof. Dr. Mehmet ÜSTÜNİPEK
Tez Türü ve Tarihi	:	Yüksek Lisans – Mayıs 2017

ÖZET

MÜZELERDE ÇOCUKLARA YÖNELİK ETKİNLİKLERİ

Sanat, tarihsel zaman içinde toplumun coğrafi, kültürel ve sosyal yapılarına göre değişmektedir. Sanat hayatın içinden, insan zekâsı ile öğretimi çocukların ve gençlerin dünyadaki kültürel gelişmesinde çok önemli bir yere sahiptir.

Çocuklar bir bireydir. Her çocuğun gelişim hızı, yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir. Çocukların eğitim ve öğretim hayatlarında aynı yaş aralıklarında benzer evreler gözlemlenmiştir. Büyüme ve öğrenme yaşındaki çocukların çeşitli kavramları aynı ortamda birebir görerek ve düşündüklerini daha yaratıcı olarak geliştirir. Duygu ve düşüncelerini ifade etmede ve yorumlama güçlerini geliştirmede daha başarılı oldukları bilinmektedir. Müzeler, yaşayan tarih ve kültür kurumları olarak çocukların temel sosyal ihtiyaçlarını karşılama bakımından önemli yerlerdir.

Sanat eğitiminin uygulamalı ve teorik olarak aynı zamanda yürütülmesi ile çocukların görsel düşünceleri ve var olan yaratıcılıkları ile nasıl ve hangi düzeyde bir etki olduğunu gözlemleyebilmek için etkinlikler gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Müze, Çocuk Müzesi, Gençlik Müzesi, Çocuk ve Gençlik Müzesi, Müze Eğitimi

University : İstanbul Kültür University
Institute : Institute of Social Sciences
Department : Art Management
Programme : Art Management
Supervisor : Prof. Dr. Mehmet ÜSTÜNİPEK
Degree Awarded and Date : MA – May 2017

ABSTRACT
FACILITIES FOR CHILDREN AT MUSEUM
SEDA HASSAN

Throughout history, art has changed due to geographical, cultural and social reasons. Art is seen to be something that is presented by human intelligence and life. Teaching art to children and young individuals is really important as it allows them to have world wide understanding of culture.

Children are individuals who grow up really quickly but also they differ in terms of maturity and age. Children of developing age have different styles of learning in similar environments. Its been suggested that those who express their thoughts and feelings are better at discussing different topics. Museums that provide historical and cultural institutions help young individuals to meet social needs.

We need to create new facilities and institutions for children because it helps improve their art skills and theory

Key Words: Museum, Children's Museum, Youth Museum, Children's and Youth Museum, Museum Education

1. GİRİŞ

Günümüzde müzecilik anlayışı, nesne odaklı geleneksel müzeciliği toplama, koruma ve sergilemenin yanında ziyaretçi ve hizmet odaklıdır. Müzeler, kültürel ve sanatsal değerlerimizi koruyup gözetmek için yeni arayışlara girmişlerdir. Eski zamanlardan günümüze kadar olan süreçte müzeler gelen ziyaretçilerin dikkatini çeken aktiviteler yapmışlardır.

Müzeler, kültür ve sanat birikimini taşıyan mekânlar olarak tanımlanır. Bu sanat kurumları koruyucu kimliğiyle sanata sanat olma adını verir ve gelecek kuşaklara aktarmasını sağlar. Gelen ziyaretçilerin, doğrudan eserlere ulaştıkları ve bu eserlerle kişisel ilişkiler kurduğu yerlerdir. Müzeler, sadece sanat eserleriyle direkt iletişim kurulmasını sağlamakla kalmazlar. Sanatı kanıtlamış ve yaşayan arşivler olarak tanımlanabilir.

Değişen dünya'ya ayak uydurabilmek için müzelerde sunum ve sergileme teknikleri çok önemlidir. Müzelerde sergileme konusu kurum olarak değerlendirilir ve sorunları en aza indirmek için sergi planlamasının oluşturulması zorunludur.

Müze tarafından yapılan sergileme ve sunum ziyaretçi iletişimi ile önemli hale gelir. Bu kurumlar da sergileme ve sunum tekniklerinin planlaması, sergilemenin başarılı olmasına büyük yardımcı olur.

Sergilerde ve çocuklara ayrılan kurslarda, maliyeti çok yüksek olduğu zaman zorlayıcı süreç başlayabilir ve amacın etkisini azalır.

Eğitim kurumu denildiği zaman yalnızca okulların algılanması yanlıştır. Okul içi eğitimin dışında okul dışı eğitim ile de desteklenmesi gerekir. Müzeler koleksiyonları açısından eğitim yaşantısının kazandırılmasında büyük bir faktördür.

Müzelerde yaşam boyu eğitim, yenilikçi, canlı ve katılımcıdır. Müze ortamlarında gerçekleştirilebilecek eğitim, gelecekteki yaşantılarında önemli rol oynamaktadır.

Profesyonel kişiler tarafından hazırlanan bu planlama ülkemizde de, müze koleksiyonları, müze öğretiminde geliştirilerek kullanılmaktadır. Uzmanlar tarafından başarılı bir şekilde yapılması, çocukların ve yetişkinlerin hem tek veya gruplar şeklinde eserleri tanımalarına ve görsel olarak hafızalarında kalmasına yardımcı olacaktır. Görerek öğrenmek çok önemlidir. Görme evresi, dokunma duyumuz ile birlikte ayırt etme yeteneğimiz bağlantılıdır.

Yarınlığımızın planlayıcıları olacak çocukların kültür ve tarih'e bakış açıları, müze alanının gelişimi ve yayılması bakımından büyük önem taşımaktadır.

Müzelerin arşivleme niteliği, koruması, eserleri sergileme ve sunma etkinliği, toplumun bir parçası yapar. Sanat, ulaşılmaz olma probleminden sadece müzeler aracılığıyla kurtulur. Sanat kurumları, sanatı yaşamın bir parçası haline getirir. Müzeler, gelen ziyaretçilerin sanat ve kültürle buldukları yerlerdir.

Sakıp Sabancı Müzesi Resim Koleksiyonu, Osmanlı'nın son döneminde bulunana yabancı sanatçıların eserleri ile erken dönem Türk resminin bazı örneklerinden oluşmaktadır. 1850 - 1950 yılları arasında olan koleksiyonda; Osman Hamdi Bey, Şeker Ahmed Paşa, Süleyman Seyyid, Nazmi Ziya Güran, İbrahim Çallı, Feyhaman Duran, Fikret Mualla gibi yerel sanatçılar ile Fausto Zonaro ve Ivan Aivazovski gibi yabancı sanatçıların eserleri yer almaktadır.

Sakıp Sabancı'nın sanat eserine olan ilgisi, zaman içerisinde koleksiyona dönüşür. Atlı Köşk, kendi özel mülkü olan bu tarihi yapı Sabancı Müzesi olmuştur. Koleksiyonlarında 27 seneyi kapsayan resim ve hat birikiminin müzede sergilenebilmesi için çalışmaları başlatmışlar.

Sabancı Üniversitesi, Sakıp Sabancı Müzesi çocuklara, gençlere ve yetişkinler için farklı bir müze deneyimi yaşatmayı planlamış, müzeyi ve sanatı sevdirmeyi amaçlamış. Müze'nin kültürel yaşamı için daha yoğun katılımlarını sağlamıştır. Yıl boyunca çocuklar ve gençler için atölye programları, galeri sohbetleri ve konferans şeklinde eğitim programları hazırlanmıştır.

Eğitim programı ile gelen katılımcıların, müze gezisi esnasında gördükleri hakkında konuşmaları, sanatçıların eserleri hakkında düşünmeleri ve sanat yoluyla kendilerini ifade etmeleri istenilmektedir.

Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası, Türk ve yabancı sanatçıların eserlerinden oluşan Sabancı Müzesi resim koleksiyonu 216 resimden oluşmaktadır. Bunların içerisinde 55 tanesi müze içerisinde sergilenmektedir.

2. MÜZE İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

2.1. Müze Tanımı

Müze sanat eserlerini korumak, incelemek, araştırmak ve gelen ziyaretçilere sergilenmek amacıyla kamu yararına çalışan, bilime, tarihe, sanata, teknolojiye ait koleksiyonları bulunan sürekli kurumlardır.

Müzelerde sergilen eserlerin anlam ve önemi rehber ile yapılan gezilerde, eserlerin altında veya yanında bulunan açıklama kısmında ya da eserlerin numarasına göre sıralanmış kayıt cihazı ile bilgilendirme seçeneği sunulur. Bu şekilde eserler hakkında bilgilendirilmiş olunuz. Müzeler çok değerli ve önemli eserleri muhafaza etmek ve ziyaretçiler ile buluşma görevini üstlenir. Hem bu günümüze kadar gelmiş ve gelecekteki nesilleri aydınlatmak için kurulan mekânlardır.

Mitolojide, Müze kelimesine ilk çağlarda Ege havzasında büyük bir medeniyet kurmuş olan Akalar' ın lejantlarında rastlanır. Müze fikri, ilk defa bir bilimsel amaca hizmet edecek bir saha teşkil etmekten ziyade, insanların güzel sanatlara ruhen bağlı olmalarından doğmuştur. Akalar'ın en büyük tanrısı Zeus'un (Romalılar buna Jupiter derlerdi) Muses- Müz denilen dokuz tane kızı vardı. Bu kızlardan her biri güzel sanatlardan birini himaye ederdi. Pindus Dağı'nda otururlardı. Müzler daha sonra Olimp'in yamaçlarında Parnasos'a gelerek yerleşti. Müzeler bu tepede onlara tahsis edilmiş binada (müze) barınırlardı. ¹

---

¹ BUYURGAN, S.– MERCİN L. Ankara 2005, Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları, s. 29

Günümüzde ki anlayışa uygun bir müze oluşmasından daha önce, insanın egzotik, garip, nadir ve gizemli nesnelere toplama ve koruma isteği, tarihsel açıdan oldukça geriye gitmektedir. Eski Mısır ve Mezopotamya’da yöneticilerinin güçlerini halka göstermek için savaş ganimetleri ve değerli eşyaları toplatıp, tapınaklarda ve saraylarda sergilediklerini yazılı kaynaklarda öğrenmekteyiz. Örneğin **Assur Kralı Assurbanipal** (Assur-ban-apli) (M.Ö. 668-627), Mısır Seferi sonrası, iki obeliskle çeşitli ganimetleri gemilere yükletip, Assur ülkesine getirilmesi için emir verdiğini biliyoruz.²

Kral aynı zamanda Ninive’deki kitaplığın zenginleşmesi için kitaplıkta bulunmayan ancak, ülkenin çeşitli tapınaklarında yer alan tabletlerin kopyalarının çıkartılmasını da istemiştir.³

Müzeler sundukları ile insanlığın bütün buluş ve eserlerini maddi kanıtlar sunarak görmeyi ayrıca geçmişte bulanık ve donuk kalmış görüşleri, düşünceleri açıklığa kavuşturan kurumlardır. Müze, “kaybedilmiş olan önemli kültür parçalarının tutulduğu yer” olarak belirtirken artık günümüzde öğretimde temel otantik bir nesne olarak kabul edilir. Artık müzeler “gözlem, yaratıcılık, hayal gücü ve estetik duygunun oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunan başlıca yaygın eğitim kurumlarıdır” şeklinde tanımlanmaktadır.⁴

---

² D.D. Luckenbill, *Ancient Records of Assyria and Babylonia*, Vol.II, U.S.A. 1927, s.296, No.778

³ A.K. Grayson, ‘*Assyrian Civilisation*’, *Cambridge Ancient History*, Vol.III, Part 2, Cambridge 1992, s. 227

⁴ ATAGÖK, T. *Çağdaş Müzeciliğin Anlamı. Yeniden Müzeciliği Düşünmek*, İstanbul Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi, İstanbul 1999, s. 137

Ortaçağ Döneminde kiliseler, çeşitli kutsal eşyaları toplatıp, sergileyerek bir çeşit müze görevi üstlenmişlerdir. Örneğin 15. yüzyıldan beri Papaların topladıkları sanat eserleri ve kutsal eşyalar, Galeri'lerini ve Vatikan Müzesi'ni oluşturmuştur.

Osmanlı Döneminde ise geçmiş dönemlere ait eseler olduğunu biliyoruz. **Fatih Sultan Mehmed**, Topkapı Sarayı'nın ikinci avlusunda Bizans Çağından kalan sütun, lahit ve sütun başlıklarını toplatıp, sergilemiştir.

Sanat ve bilim müzeleri, bilim adamları ve doğa filozoflarının, 16. ve 17. Yüzyıl'da topladıkları antika koleksiyonlarıyla birlikte oluşmaya başladı. Bunlardan ilki 1683 yılında halka açılan Oxford'daki **Ashmolean Müzesi**'dir. Müze, E. Ashmole'un antik eser koleksiyonundan ve J. Tradescant'ın bilimsel araçlarının birikiminden oluşuyordu.⁵

2.2. Müzelerin Amaç ve İşlevleri

Günümüzde sanat veya bilim Müzeleri, birer eğitim kurumu olarak kabul edilmektedir. Müze okuduğumuz kitapların veya okuldaki derslerin ortaya koyamadığı eşya arasındaki oluşan bağı gösterir. Müzeler de nadir olan nesnelere ve sanat eserlerini sunmakta ve bu sırada mükemmellik duygusunu uyandırıp geliştirmeye devam etmektedir.

---

⁵ HAMILTON, George Heard, 'Education and Scholarship in the American Museum' , On Understanding Art Museums, American Assembly Columbia University, U.S.A. 1975, s. 101

2.2.1. Müzelerin Toplama İşlevi

Müzeler, sanat eserlerini toplayarak, onların belli bir mekânda, kolaylıkla bir arada sergilenmesi amacıyla oluşmaktadır. Toplama durumu, satın alarak, kazılar sonucu elde edilerek, bağış yapılarak ve değiş tokuş yoluyla yerine getirmektedirler.

Müzelerin var olma nedeni olan toplama işlevi toplumun düşüncelerini, duygularını ve kültürel geçmişini yansıtan sistem içerisinde yürütülmektedir.

2. 2. 2. Müzeleri Koruma

Müzelerin ilk görevidir. Müzelerde eserlerin korunması için yapılan malzemeler yıpranmasına, yok olmasına ve bozulmasına neden olan yıpratıcı etkenlere karşı önlemler almaktadır.

Koruma, sadece eserlerin güvenliklerinin sağlanması demek değildir; aynı zamanda onların sergileme ya da depolama koşulları altında 'niteliklerini yitirmemesi, estetiksel, tarihsel ve belgesel değerlerinin yok olmasıdır.⁶

Korumak için, ilk önce sanat eserini oluşturan malzemeyi bilmek gerekir. Eserde kullanılan malzemenin duyarlı olduğu etkenler, bozulmaya karşı eğilimi ve ürün için en iyi koşullar araştırılmalıdır. Işık değişkenliği, ısı, nem, böcek, kirlilik ve bunun gibi birçok etmenler bulunmalıdır. Sanat eserleri, ideal koşullar da prensip altında muhafaza edilmelidir. Burada önemli olan, eser bozulduktan sonra yapılacak olan işlemler olmamalı, sanat eserinin bozulmasını önleyici koruma yöntemlerini geliştirerek uygulanmasıdır.

---

⁶ CAN, Feza, 'Müze Uzmanlarının Objeleri Korumaya Yönelik Bilgilenmesi Gereken Hususlar', I. Müzecilik Sempozyumu, 14-15 Ekim 1993 Bildiriler, İstanbul, 1994, Deniz Müzesi Komutanlığı Yayınları, s. 13

2. 2. 3. Müzelerde Arşivleme

Müzelerin koleksiyonlarındaki eserlerinin kaybolmamaları ve kolayca bulunabilmeleri gerekir. Sanat eserlerini belgeleme, araştırma, arşivleme, kaydetme ve sistemli sıralama şekilde oluşur. Geçmişten günümüze ve gelecek nesillere aktarılmak için köprü görevi gören müzeler, ellerinde bulundurdukları koleksiyonları, gelecekteki nesillere doğru ulaştırma zorunluluğu içerisinde.

2. 2. 4. Müzelerde Sergileme

Müzelerde ki koleksiyonların gelen ziyaretçiler ile buluştuğu bölümü oluşturur. Serginin amacı, koleksiyondaki eserlerin rastgele sunulmadığını ve koleksiyon içerisindeki her eserin, serginin temasının bir parçası olduğunu hissettirmeleri gerekir. Ziyaretçileri bilgilendirmenin yanında, ilgisinin devamlı olmasının gerektiğini unutmamalıdır.

2. 2. 5. Müzelerde Eğitim

Müzelerde eğitim temel işlevlerden biri olmuş, bugün eğitim görevini üstlenmiştir. Müze ziyaretlerinin devamlı olabilmesi, kültürler arası iletişimin sürekli tutulabilmesi ve okul eğitim sürecinde benimsetebilmesi, eğitimsel görevlerin arasında yer almalıdır.

Müze'ye gelen öğrenciler sadece koleksiyonu gezmekten ibaret olmadığını, müze içi ve dışı programların eğitimsel etkinlikler ile bütün olduğunu sağlamak önemlidir. Bazı müzelerde eğitim kapsamında atölye çalışmaları, oyunlar vb. etkinliklerde yapılmaktadır. Bu sanat kurumları, canlandırarak öğrenme ile güzel olanaklar sunar.

Aslında müzeler ülkelerin ve ulusların bellekleridir. Aynı zamanda ise kültürel ve turizm açısından ilerlemesini ve zenginleşmesini sağlarlar. Yurt dışında reklam yolu ile tanıtım yaparak, turistler için ilgi noktası olur ve bu şekilde maddi gelir girmesini sağlar.

Müzeler gelen çocuklara, değişik yollarda öğrenme şekilleri sunar. Okul içerisinde içine kapanık, kendini gösteremeyen öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarması için olanak sağlar. Öğrenciler için grup halinde yeni yerlere gitmek, diğer öğrencilerle ortak bir proje ya da gezi yapmak tecrübe edinebilmeleri için olanak sağlayabilir. Sınıfta öğrendiklerini, uygulamalı bir şekilde kalıcı hale dönüştürebilirler. Bu eğitimi öğrenciler müzelerde alabilirler. Eğitim kurumlarında artık sadece okullarda sınırlı olmamasının farkına varmıştır. Aktif bir şekilde öğrenim merkezi haline gelen müzeler, uygulamalı olarak eğitim kurumu haline gelmişlerdir.

Montessori ise, 19.yüzyıl sonunda, çocukların özgür bir ortamda kendi kendilerine öğrenebileceklerini, bu tür bir öğretimin daha kalıcı olduğunu kanıtlamıştır.⁷

- Öğrenme aktif bir süreçtir.
- İnsanlar görürken öğrenir.
- Anlamalı öğrenme bilişsel bir süreci gerektirir.
- Öğrenme dili kullanmayı gerektirir.
- Öğrenme sosyal bir faaliyettir.
- Öğrenme ortamla bağlantılıdır.
- Öğrenmek için bilgiye ve zamana ihtiyaç vardır.
- Güdülenme öğrenmenin temel ögesidir.⁸

Müzelerin içinde bulunduğu doğal ortam, çocuk veya yetişkin ziyaretçilerin kendi kendine keşif yaparak, canlı olarak görerek akılda kalmasını sağlamaktadır. Müze'de öğrenmenin ilk yolu sunulan sergiler yolu ile bireyin burada gösterilen nesnelere aracılığı ile gerçekleşmektedir.

---

⁷ HAKAN, A. , Eğitim Programı ve Öğretim Yöntemleri, s. 2-3, Eskişehir 1991, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları

⁸Şahan, M. Müze ve Eğitim, Gazi Üniversitesi Eğitim Dergisi, 2005, cilt 3, sayı 4, s. 487 – 501

Bu sebepten dolayı müze eğitiminin okul eğitiminden farklı olduğu söylenebilir. Müze’de ki eğitim, okuldaki eğitim gibi puanlama veya testlerden bağımsızdır. Gelen ziyaretçiler müzedeki sergiyi diledikleri gibi gezer ve giderler. Burada gönüllü olarak gezerken, gelen kişilerin hoşuna giden bir durum olmalıdır. Bu durumda müze, ziyaretçiyi çekebilme yollarını aramalıdır. Okul’da ki eğitimin aksine müzedeki eğitim görseldir. Gelen kişilerin dikkatini ve merakını uyandırmayı hedefler. Müze’de ki eğitimin amaçlarından biride duygusal gücünü ve hayal gücünün uyanıklığını geliştirmektir. Buradaki öğretmenler, açık veya sürekli yaşamları boyunca bir deneyim olarak görürler.

Okul’da görülen eğitimde bilgi geliştirmenin yollarını oluşturmak ve kıyaslama yetisinin oluşmasını sağlamak. Müzelerde ise okul’da görülen derslerin veya kitapların ortaya koyamadığı nesnelere arasındaki bağları göstererek gözlem ve sürekli karşılaştırma yollarını öğretirler. Müze’ye gelen kişiler, müze’de sergilenen eserlerin, sergileme kısmında ve gezilen mekânda farkında olmadan yeni şeyler öğrenirler.

Öğretmenlerin veya yetkili kişilerin müze ziyaretinden önce yönetimde ki kişiler ile görüşmeleri gerekmektedir. Okul ve gidilecek müze ile ilgili iletişime geçilmesi ve izin kâğıtlarının ayarlanması son olarak öğrencilerin ailelerinden izin alınması gerekmektedir. Gidilecek müze hakkında bilgi edinilmesi gerekmektedir. Okul’da öğretmen tarafından, öğrencilere slâyt sunumu ve soru cevap şeklinde gidecekleri müze hakkında bilgiye sahip olmaları sağlanabilir. Öğretmenleri tarafından, gitmeden bilgilendirme yapılabilir. Müze’de ki sorumluluklar içerisinde görevli olan öğretmen’in, gezdikleri sanat eserleri ile nasıl bir çalışma yapacaklarıdır. Buradaki amaç gezilen kurumda hedefin gerçekleşip gerçekleşmediği ile ilgilidir. Burada etkili bir durum olabilmesi için, sorumlu kişilerin öğrenciler için hazırladığı müze çalışma kâğıtları, isimlerine yazılacak olan sertifikaları bulunmalıdır.

Müze ziyaretini gerçekleştirdikten sonra yapılacak çalışmalar en az müze ziyareti kadar önemlidir.

Müze ziyaretinden sonra öğrencilerin yapması gereken çalışma şekli;

- Okul'a geldikleri zaman gittikleri müze ile ilgili sınıf ortamında arkadaşları ile tekrardan konuşmaları.
- Müze ile ilgili broşür hazırlayabilirler.
- Müze'de sergilenen sanat eserleri ve dönemiyle alakalı tiyatro yaptırılabilir.
- Öğretmenlerin, öğrencilerinden müze ile ilgili şiir, kompozisyon veya kısa bir öykü yazılması istenilebilir.
- Soru cevap şeklinde müze ziyareti sırasında gözlemledikleri nesnelere, duyguları ve hafızaları yeniden hatırlanarak yorumlanabilir.
- Son olarak öğrencilere anket yapılabilir.

Anket'te örneğin şu sorular yer alabilir.

- Grup olarak gittiğiniz bu son müze neden önemlidir?
- Müzedeki sanat eserleri nerelerden gelmiştir?
- Gidilen bu müze'nin türü nedir?
- Müze'de beğendiğiniz veya beğenmediğiniz bir tane eserin adını yazınız.

Müze eğitimi genel olarak,

- I. Kendi kültürünü ve farklı kültürleri çok yönlü ve hoş görülmesiyle bir yaklaşımla tanıma, benzerlik ve farklılıkları anlama ve kültürler arası anlayış ve empati geliştirme.
- II. Çevreyi ve kültürel varlıkları koruma bilincini, etkili biçimde geliştirme.
- III. Eğitim kalitesini artırma.
- IV. Müzelerin arkeoloji, sanat tarihi vb. alanlar da yetişmiş elemanlarını kaliteli hizmet verecek biçimde, işlevsel olarak kullanma ve çalıştırma olanakları yaratma üzere dört temel alanda hizmet vermektedir.⁹

⁹ PAYKOÇ, F ve BAYKAL, S Kültür, İletişim ve Etkin Öğrenme Ortamı Olarak Müzeler, 2003, Ankara, Çoluk Çocuk Dergisi, Ağustos, s. 28 – 29, Kök Yayıncılık

Türkiye’de müze eğitimi işlevi göz önünde bulundurularak, farklı yaş gruplarına göre öğretmen ve öğrenci paketleri, müze eğitim programları, rehber eşliğinde sergi gezileri, her yaş grubu için atölye çalışma programları gibi etkinlikler programlama ile aktif bir şekilde çalışmalarını sürdürmeye devam etmektedir.

Sonuç olarak, tarih bilincini aşlamak, kendi kültürümüzün evrensel kültür içerisinde ki yerini anlamak, koleksiyonların gelen her yaş grubundan ziyaretçiler tarafından bir defa değil, birçok kez gezilmesi bilincini oluşturmak müze eğitimi için oldukça çok önemlidir.

2.2.5.1. Müzelerde Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Müzeler daha oluşturulmadan önce toplumların önemli olduklarını düşündükleri koleksiyonları ve nesnelere bir araya getirmişlerdir. İnsanlık önceden beri kendinin ve tabiatın ürettiklerini toplamaktadır. Bu şekilde ayırma ve biriktirme işlemi yapar. İlk koleksiyonlar ise, Yunan tapınaklarında inançlarına göre tanrılarına hediye edilen adaklardan oluşur. Özellikle 16. ve 17. yüzyıl’da özel, kişiye ait koleksiyonculuk başlamaktadır. Çoğunlukla saray üyelerinin ve zengin soylular tarafından toplanan sanat eserleridir.

Yüzyıllarca kültür ve sanat din adamları ile devlet yöneticilerinin himayesinde oluşurken, 17. yüzyıldan itibaren burjuva sınıfının aracılığıyla toplumcu ve ulusçu tavırlarla toplumun diğer kesimlerine de geçmiş ve bu birikimlerin halka açılması mümkün olmuştur. Ancak Fransa’da Louvre (1793), İngiltere’de The British Museum (1753) The National Gallery (1814), İtalya’da Uffizi (1789), İspanya’da Prado (1819), Almanya’da Dresden (1836) müzelerinin halka açılışları buralardaki eserleri ve birikimleri tam anlamıyla halka taşıyıp aktaramamıştır.

Müze binalarının neoklasik mimarisi görkemliliği ve ihtişamıyla halktan birisini ürkütüp girmesini engellerken, müzecilerde kendilerini geçmişin onurlu nöbetçileri olarak görüyor, özenle halkla olan mesafeyi koruyorlardı.¹⁰

18. yüzyıl'da müzeler Avrupa'da, Aydınlanma Dönemi'nin bilgi kaynağı olarak, önemli kurumlar içerisinde kabul edilmiştir. Bu zamanda kitap vb. bütün kaynaklar sınırlı sayıda ve herkesin ulaşımına açık değildi. Dünya'da ki çeşitli ülkelere yapılan seyahatler sırasında, insanın dünya konusundaki ilgisi ile birlikte bilgisinin de çoğalması ile sanat ve antika nesnelere yanında yaşadığı dünya hakkında da bilgi sahibi olmuştur. İlk müzeler daha çok aristokrat topluluğunun üyelerinin ülkeyi ve dünyayı bilmesi, bildiklerini daha çok çoğaltması için eğitim ortamı olarak işlev görmüştür.

Müzelerin halka yönelik "eğitim" misyonu ile kurulmaları ise, Fransa'da başlayan Aydınlanma hareketiyle oluşan toplum yapısı ve onunla birlikte gelen 1789 Fransız Devrimi'nin hemen ardından halka açılmaları ile başlamıştır. 1793'te yeniden düzenlenerek halka açılan ve ilk halk müzesi olarak kabul edilen Louvre Müzesi, devlet politikasının bir parçasıdır ve milliyetçilik politikasını yaymak üzere, halk eğitimi aracı olarak görülmüştür.¹⁰

19. yüzyılda halk müzeleri açılmaya devam etmiş ve Louvre Müzesi, Avrupa ve Fransa'da ki müzeleri etkilemiştir. Bu önemli müzelerdeki asıl amaç ideal vatandaş yaratmak ve bilgi değerlerinin aktarılması olmuştur.

20. yüzyılın ikinci yarısında müze eğitiminde bilimsel yaklaşım önem kazanmıştır. Bunun en büyük etkenlerinden biri UNESCO ve ICOM gibi uluslar arası organizasyonların oluşturulmasıdır. Bu kurumların çalışmaları ve çıkardıkları yayınlar müzecilikte ve müze eğitiminde tartışma ve bilgi paylaşımı ortamının yaratılmasını ve uluslar arası standartlar oluşturulmasını sağlamıştır"

---

¹⁰ ATAGÖK, T. , Çağdaş Müzeciliğin Anlamı, Yeniden Müzeciliği Düşünmek, 1999, İstanbul, Yıldız Teknik Üniversitesi Basım - Yayın Merkezi, s. 131

Türkiye’de ise müzecik Osmanlı Döneminde başlamıştır. Osman Hamdi Bey’in, bu alanda önemli katkıları olmuştur. Türk müzeciliği, çağdaş anlamını Cumhuriyet ile bulmuştur. Cumhuriyet’in hemen ardından sonra, müzecilik yaygınlaşmış ve Anadolu’ya yayılmış ve yeni müzelerin açılması için yapılandırmalar olmuştur. Cumhuriyetimizin kurucuları 1923 yılında I.Heyet-i İlmiye toplantısında okul müzelerinin kurulmasına karar vermişlerdir.

Atatürk’ün önderliğinde, sanatçıya ve sanat eserlerine büyük önem verilmiştir. Sanat alanında da ilerleyebilmemiz için yurt dışına öğrenciler gönderilmiş, sergileme, restorasyon, eski eserlerin yenilenmesi, yeni sanatçıların kazandırılması için çalışmalar yapılmıştır.

Müzeler ve Müzecilik mesleğine bağlı üyeler birlikteliğini geliştirmek, uluslar arası kurumlar ile bilgi alışverişi yapmak, karşılıklı işbirliği amacı ile 1950 yılında ICOM’ un Türkiye Milli Komitesi kurulmuştur.

Ülkemizde eğitim amaçlı ilk müze’de atölye çalışmaları İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Derneği tarafından 1980 yılında başlamıştır. Aynı yıl içerisinde Vehbi Koç tarafından Sadberk Hanım Müzesi’nin açılması ile ilk müze eğitimi temellerini atmıştır. 1990 yılında Antalya’da ve 1995 yılında İstanbul Arkeoloji Müzesinde, müze eğitimi amacı ile çocukların oynarken öğrenebilmeleri için çocuk bölümleri açılmıştır. 1990 yılında ise Ankara Üniversitesi Oyuncak Müzesi kurulmuştur.

---

¹¹ TEZCAN Akmehmet, K. ve ÖDEKEN, A. 2006. Müze eğitiminin tarihsel gelişimi. İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi, Sosyal Bilimler, Cilt: 3, Sayı: 1, s. 47-58.

Türkiye’de özel müzeler eğitim alanında daha çok katkı sağladıklarını görüyoruz. Sabancı Müzesi, Rahmi Koç Müzesi ve Modern Sanat Müzesi eğitim uygulamaları yapmışlardır. Sabancı Müzesi okula giden öğrenci veya yetişkinler için sanat eğitim etkinlikleri, rehber eşliğinde gezi programları ve atölye çalışmaları uygulamaktadır.

Rahmi Koç Müzesi; anaokulu ve ilkokul okulları için öğrencileri ve sınıf öğretmenleri için eğitim paketleri hazırlamışlardır. Coğrafi sebepler ve maddi olaylardan dolayı müzeye gelemeyen, okullar için de gezici müze projesi yapmaktadır.

İstanbul Modern Sanat Müzesi; ailece sanat etkinliğinde bulunma, atölye çalışmaları ve sanatçı ile buluşma etkinlikleri düzenlemektedir.

Pera Müzesi; ailesi ile müzeye gelen çocuklar, okul grupları ve engelli gruplar için eğitim programı düzenlenmektedir.

Sakıp Sabancı Müzesi; Atlı Köşk’te yer alan bu müze, birçoğu ailenin kendi özel eşyalarından oluşuyor. Çocuklara yönelik uygulamalı eğitim programları yer alıyor.

Türkiye İş Bankası Müzesi; 4–13 yaş arası çocukların oluşturduğu atölye’de ki yaptıkları birçok çalışma ile eğitici yarıyıl atölyeleri devam etmektedir. Bu program okulun yarıyıl tarihinde oluşturulmaktadır.

2. 2. 5. 2. Müzelerin Eğitim Hizmetleri

Müzelerde eğitim, günümüzde çok önemli hale gelmiştir. Müzelerdeki eğitim doğrudan, kişinin okul öncesi döneminden başlayıp olgunlaştığı dönemle birlikte içine alır.

Müzelerin daha önceden süre gelen arşivlediği ve sergilediği sanat eserleri ile kültürel bir ortam yaratmak ve eğitim işlevini tamamlamaktadır. Dünya’da gerçekleşmiş ve gerçekleşen tüm olayları, bireylerin nasıl geliştiğini bizim için canlandırması ve insanın nasıl ilerlediğini, bilimi, kültürü nasıl gelişip ilerlediğini bizlere sunmasıdır.

Bu kurumlar insanlar ile ilgili ve bizim için insanlar tarafından yapılan sanat evleridir. İnsanın geçmişten günümüze ve geleceğimizi yansıtan, kimliğimizi oluşturan yerlerdir. 19. yüzyılın başlarında bu kurumların kuruluş amacı bilgilendirmek ve eğitmek olmuştur. Bu kurumlardan istenilen diğer bir görev ise insanları bir araya getirmektir. Çünkü bu sanat kurumları kişi ayırımı yapmadan, her sınıf insanın birlikte olabileceği kurumlardır. 20. yüzyıl'da ki asıl amaç bilim ve kültürün toplumun her kesimine ulaşmasına yardımcı olmaktır. Bu sebepten dolayı müzelerin görevi, toplama, koruma, inceleme, sergilemedir.

Müzeler eğitim alanındaki programlarını, okulların hazırladığı programlara uyarak hazırlarlar. Çocuklar, gençler ve yetişkinler için program hazırlamaktadırlar. Örneğin; çocuklar için düzenlenmiş olan çocuk sınıfların da ise nesne odaklı, ilgilerini çekici, yaratıcı, eğlenceli programlar oluşturularak çocuklara daha önceden kurumun belirlediği nesnelere çalışma fırsatı sunulmaktadır. Bu şekilde bu sanat atölyelerinde sunulan bu deneyimi sınıf ortamında birleştirici bir özelliğe sahiptirler. Bu kuruma yapılan ziyaretlerde, öğrenci için alternatif öğrenme yolları ve kıyaslama ile çalışma fırsatı sunar. Sınıf içinde yeteneklerini sergileyemeyen, kendini gösteremeyen öğrencilere fırsat ortamı sunmaktadır.

Müze'ye, aile eşliği ya da okul ile gelinen ziyaretlerde zorlayıcı ya da baskı altında getirme durumu olmamalıdır. Gidilecek yer öğrencinin veya öğrencilerin seviyesine göre seçilmiş olmalıdır.

Müze'nin çalışma esnasında sunduğu eserler çocuğa uygun olmalı ve eserlerin hayal gücünü canlandırmalıdır. Müzeler çocukların dikkatini çekmek için canlandırılmış video sunumu ve müze ziyareti sırasında gördükleri eserleri kimlerin kullandığını, akılda kalıcı bir şekilde sağlamaktadırlar. Müzelerin eğitim kurumu olarak kullanılması, ülkemiz açısından yeni bir durum değildir. Türkiye'de müze eğitiminin önemi, 1958 yılında ICOM toplantısı ve 1961 yılında VII. Milli Eğitim Şurasında konuşulmuş olmasında rağmen müze içi eğitim bir türlü gerçekleşmemiş.

Müzelerde eğitim boyutunun olmaması, o müzenin eski eser deposu hizmeti sunması gibi bir durumdur. Çünkü gelişmiş ülkelerdeki müzeler birer eğitim kurumudur.

Özellikle Avrupa ülkelerinde, müzelerin eğitim amaçlı kullanılması çok büyük önem taşır. Örneğin; müzelerin bazı bölümleri öğrencilerin çeşitli aktivitelerini gerçekleştirebilecekleri mekânlar olarak düzenlenir. Müzelerde öğrencileri ve öğretmenleri bilgilendirmek amaçlı uzman personeller yetiştirilir. Ülkemizde, müzelerin eğitim amaçlı kullanılmasının erken farkına varıldığını görmekteyiz.

Türkiye’de ilkokul müzesi, 1868’de Galatasaray Lisesinde “Tarihi Tabiiye Müzesi” olarak kurulmuştur. Cumhuriyet’in ilanından sonrada müzelere önem verilmeye devam edilir, bu yönde ülkede okul müzelerinin kurulmasına karar verilir. 1982 I. Milli Eğitim Şurasında “müzede eğitim” vurgulanır. Milli Eğitim Bakanlığı’nın 1986 yılında okul müzeleriyle ilgili kurulması önerilir. Ardından 1992 ve 1995 yıllarında yine okul müzeleriyle ilgili yeni yönergeler yayınlanır. 1990 yılında Antalya Arkeoloji Müzesi’nde, 1995’te İstanbul Arkeoloji Müzesi’nde çocuk bölümleri kurulur. 1990 yılında Ankara Üniversitesi Oyuncak Müzesi kurulur.¹²

Ülkemizde, müze’nin eğitim kurumu olarak görülmesi karşımızda hala önemli bir sorun olarak durmaktadır. Bilim adamlarının çalışmalarına rağmen, müzelerdeki eğitimden çok fazla faydalanamamaktadır. Anadolu’nun zengin arkeolojik eserlere sahip olması ve birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olması, müzelerimizin değerini daha çok arttırmaktadır.

Türkiye’nin sahip olduğu bu değerler, doğru bir şekilde muhafaza edilmeli, sergilenmeli ve insanın sahip olduğu değerleri görmesini sağlayarak kazandırılmalıdır.

---

¹² H00PER - GREENHİLL, E. 1999, Müze ve Galeri Eğitimi, (Çeviren Ö. Meltem Evren ve Emine Kapçı), s. 5

2. 2. 5. 3. Müzelerde Eğitim Faaliyetleri

Müze eğitimi kapsamında atölye çalışması ile görsel sanatlar dersi en etkili öğrenme yöntemlerinden biridir. Louvre Müzesi'nin atölye grup çalışmasında yaş gruplarına göre 25 konuyu kapsamaktadır. Paris'te ki Pompidola Ulusal Sanat ve Kültür Merkezi'nde atölye çalışmalarının çocuk gruplarına ve yetişkinlere yönelik hazırladığını görmekteyiz. Bu sayede öğrencilerde bakış açısı, estetik beğeni, yaratıcılık ve empati gibi önemli bireyin kişiliğini şekillendiren parçalar oluşturulur. Yetişkinler de bu şekilde sanata yönlendirilirler.

Müzelerde dokunma, hissetme etkinliği, çocukların duygusal alanı ile ilgilidir. Sanat eleştirisi kısmı, dokunma etkinliğini oluşturan kısımdır. Bu kısımda öğrenciden ne hissettiği istenilir. Aslında bu düşünsel ve fiziksel bir etkinliktir. Buradaki temas edilen eserin gözlememesinin ve kavranmasının aktarılmasıdır. Kişinin gelişimini sağlamaktadır. Dokunarak hissetme bize heyecan vererek nesneyi daha hızlı bir şekilde öğrenmeyi sağlamaktadır. Kişilerin nesneyi eline almasına, içine ve altına bakmasına, yıpranma izlerini bulmaya, yapılan malzemenin ne olduğunun anlamasına ve yapan kişinin imzasını inceleme ihtiyacı vardır. Bu gerçekten çok özel bir deneyimdir. Dokunma bir ihtiyaçtan doğar. Her çocuk gördüğü bütün nesnelere dokunarak tanımak ister.

Drama yöntemi ile öğrencilerin eğitsel gelişimine yardımcı olmak için kullanılır. Bu çalışma sonucunda çocukların ortaya bir ürün çıkarmalarına gerek yoktur. Buradaki çalışmada öğrencilerin kendilerini başka birinin yerine koyarak kişiselleştirmesidir. Drama canlandırmaya dayalı bir süreçtir. Buradaki etkinlikte öğrencilerin aktif katılımın sağlanması, kişiselliği ön planda tutması, iletişim ile bağlantılı olması, müze kurumlarında eğitim modeli olarak kullanılması son derece önemlidir. Bu etkinliğin karşısında öğrenciler duygularının farkına varır ve durum karşısında neler hissettiğini tanıma fırsatı olur. Drama etkinliğinde önemli olan estetik değerdir. Doğaçlamayı özgünleştirerek canlandırmaya çalışır.

Çalışma yaprakları, öğrencilerin belli bir amaç ile ziyaretini sergileyen yazılı araçlardır. Müzelerde küçük çocuklar için eğlenceli kâğıtları ve onlar için hazırlanmış resimli sertifikalar hazırlanmış ve yetişkin kişiler için ise amaca uygun kâğıtlar hazırlanmalıdır. Bu çalışma bütün yaş grubuna göre uygun hazırlanmalı, çalışmayı sıkıcı hale getirmemelidir.

Sanat eleştirisi, öğrencilere sanat eserlerinden anlam çıkarmada rehberlik eder. Eleştiri süreci öğrencilerin algısal, çözümsel, yorumsal ve estetik yargı yetilerinin genişletilmesine yardım eder. Sanat eleştirisi bir sanat eserini incelerken, bir estetik yargıya varmadan önce, öğrencilerin konu, kompozisyon ve anlama dikkat etmelerine yardım eder. Eleştiri süreci öğrencilerin eserin bütünlüğü içine daldırarak, onların estetik yargılarını geciktirir ve eser hakkında daha duyarlı tepki göstermelerine neden olur.¹³

---

¹³ BOYDAŞ, N. Sanat Eleştirisine Giriş, Ankara, 2007, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, s. 12

3. ÇOCUK VE GENÇLİK MÜZESİ

Çocuk müzeleri, en basit hali ile çocuklara ait olan müze olarak adlandırılabilir. Müzeler çocukların ilgisine göre merak uyandıran ve öğrenmeye yardımcı olan programları içine alan kurumlardır. Çocuk müzeleri, kültürel mirasın ve farklı yaşam şekillerinin yaratıcı içerikler ile birleştiği merkezlerdir.

Farklı yaş gruplarından gelen çocukların öğrenme becerilerini destekleyen beş duyu organına hitap eden çocuk, genç, yetişkin veya yaşlı grubun gelişmesine katkıda bulunan, çocuk ile yetişkin arasında ki bilgi alışverişini sağlayan, çocukların ve ailelerin daha sağlıklı ve duygusal gelişim göstermelerine yardımcı olan, okul'da ki öğrenme ile geliştiren alandır.

Boston Çocuk Müzesi yöneticisi olduğu yıllarda ilk kez dokunulabilir, (hand-on) sergiler geliştiren ve bu sergileme yöntemi ile çocuk müzelerinin karakteristik özelliklerinden birinin temelini atan Michael Spock'un, "nesnelere değil kişilere - çocuklara- ait müze" olarak nitelediği çocuk müzeleri, başlangıcından itibaren geleneksel müzelerden çeşitli açılardan farklılık göstermektedir. Diğer yandan çocuk müzeleri, birçok geleneksel müzeninde çocuklara özel birimler açması ve programlar geliştirmesinde rol oynamışlardır.¹⁴

Sergilerde, eserler genç ziyaretçilerde dikkate alınarak yerleştirilebilir ve sanat eserleri anlaşılabilir şekilde sunulur. Eğitim olaylara ve nesnelere dayalı bir şekilde oluşur. Her sergi sonrası, sergiler aracılığı ile gönderilmek istenen bir hikâye vardır. Serginin ne kadar ayrıntılı olması önemli değil, gelen ziyaretçiler ile bağlantı kurması asıl esastır. Işık efektleri gelen kişilerin dikkatini çekmek için kullanılabilir. Eserlerin yanında bulunan etiketler ise herkesin anlayabileceği şekilde yazılır.

---

¹⁴ SPOCK. Michael. Looking Back on 23 Years. Collective Vision: Starting and Sustaining a Children's Museum.. ed. Mary Maher. 1997, Washington DC, Associations of Youth Museums. s. 3

Geleneksel müze çevresi, başlangıçta çocuk müzelerinin ikinci düzeyde ve meslektaşları gibi görünürken, zaman içerisinde eser temelli olmayan bu kurumların müze olamayacağını belirtirler. Koleksiyonu olmayan bir müzenin gerçek müze olmadığı ve olamayacağı eleştirilerine yol açar.

Geleneksel müzeler için koleksiyonda eksiklik, meydan okumak ile beraber tek tehdit değildir. Çocuk müzelerine gelen ziyaretçilerin ilgisi doğrultusunda araştırma yapılması için izin verilmekte ve bu duruma teşvik etmektedirler. Çocuk müzelerin karşıtları bu tutumu disiplinsiz bulurlar. Çünkü onlar için çocuk müzeleri, eğlenceye olanak sağlamaktadır ve bu eğitim değerlerinin çok dışındadır. Aslında bu açıkça öğrenme teorisinden ve çocukların en iyi şekilde bilgilendirilmesini sağlayan açık sınıf deneyimlerinden yararlanmaktadır. Çocukların kendi kişisel alanlarını seçebilmek için tercih edecekleri ve özgür bir şekilde temas edilen nesneyi, merak ettikleri malzemeyi keşfedebildikleri mekânlardır. Gerçekten doğru bir şekilde konsantre olma gelişimlerini farkına varan kişiler, çocuklar psikolojisi teorileri ile kişiselleştirip özgür bir şekilde çalışmayı sunmaktadır.

3. 1. Çocuk ve Gençlik Müzelerinin Tarihi

Çocuklara özel bir müze fikri Brooklyn Çocuk Müzesi ile doğmuştur. 1899'da yeni bir binaya taşınan Brooklyn Fen Edebiyat Enstitüsü, öncesinde depo olarak kullandığı Viktorya Dönemi'nden kalma 2 binasını, bilimsel koleksiyonunun bir kısmını sergileyeceği bir çocuk müzesi oluşturmak üzere kullanmaya karar verir. 1900 yılında, 900'den fazla kitap bu müzeye eklenir. Brooklyn Çocuk Müzesi, "müze, nesneden çok insan içindir" anlayışını hayata geçirerek, bugün birçok çocuk müzesi üzerinde etkili olan felsefenin öncüsü olmuştur.¹⁵

---

¹⁵ MAYFIELD, Margie I. 2005. Children's Museums, Purposes, Practices and Play? Early Child Development and Care. Routledge Taylor & Francis Group Ltd. Vol. 175, No. 2, s. 180

Brooklyn Çocuk Müzesini, Boston Çocuk Müzesi izler. Öğrencilerin ilgi alanlarını belirleyip yönlendiren, teşvik edip günlük okul çalışması içerisinde öğrencilere ve öğretmenlere yardımcı olacak, boş derslerinde yeni fikirler üretmelerine yardımcı olacaktır.

Çocuk müzelerine gelen öğrenciler ve öğretmenler dışında, anne ve babaları, büyükanne ve dedeleri, arkadaşlar ve akrabaların oluşturduğu grup ile gelmektedirler. Bu müze’de görme ve işitme engelli çocuklar için ders programları yapılır ve etkisini hemen gösterir. Sergilenen malzemenin ve kullanılan ürünlerin normal okullarda ödünç verilmek üzere kullanılması için program yapılır. Her alan kendi içerisinde konu olarak birbirinden ayrılır ve öğrenme şekillerine hitap edecek şekilde programlanır.

1917’de Detroit Devlet Okulu kendi çocuk müzesini açar. Eski direktör Brayton profesyonel standartlarını, araçlarını, koleksiyon kalitesini, idareyle ve okullarla olan işbirliğini basit bir devlet okulunun parçası olarak geliştirir. Kısa bir süre sonra 1925’te Indianapolis Çocuk Müzesi, Hartford Çocuk Müzesi, 1927’de Connecticut Çocuk Müzesi, Jacksonville Çocuk Müzesi, 1935’te Florida ve 1939’da Teksas’ta ki Fort Wort Çocuk Müzesi açılır.¹⁶

Erken dönem çocuk müzelerini etkileyen bir başka eğitim bilimci de Maria Montessori’dir. Yetişkinlerin katı bir biçimde öğretici olmaktan kaçınarak, kolaylaştırıcı ya da yönlendirici rol üstlenmeleri gerekliliğinin, yetişkinlerin çocuk eğitiminde rehber görevi görmelerinin altını çizer. Montessori’nin dikkat çektiği bir başka unsur da çocuklara ve eğitimlerine yönelik ortak etkinlik ve araçları da kapsayan bağımsız alanlar yaratılmasının gerekliliğidir.¹⁷

---

¹⁶ Holman, Yvonne Keck. 1982. An Investigation Into The Dynamics of Children’s Museums: A Case Study of Selected Museums. Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 25, Dekalb, Illinois: Northern Illinois University

¹⁷ Cleaver, Joanne. 1992. Doing Children’s Museums: A Guide to 265 Hands-on Museums, s.14 USA: Williamson Publishing Company

İlk başlarda çocuklara öğretme aşamasında sergi nesnesi olarak doğa tarihi sunulmuştur. Yeni açılan çocuk müzelerinde çoğunluklu olarak içi doldurulmuş kuşlar, kabuklar ve buna benzer nesnelere ile çalıştırılmışlardır.

Çocuk ve yetişkin müzelerinde gösterilen örnekler doğa odaklıdır. Çocuk müzeleri, toplum içerisinde ve eğitim sisteminde olan boşluğun yerini doldurmak için ortaya çıkar. Yeni nesli iyi eğitebilmek için nesnelere dokunarak, gözlemleyerek ve incelemeleri için gerekli olan daha gerçek ve somut malzemelere ihtiyaçları vardır. Daha çok çalışma yapabilmek için daha çok imkân gereklidir.

Çocuk ve Gençlik Müzeleri, öğrenciler ve yetişkinler için boş zamanlarını burada geçirmelerini, doğa ve sanat tarihi konularına yönelik hayatları boyu sürdürecekleri hobiler edinmelerini sağlayan kurumlardır. Yalnızca küçük öğrenciler için değil, ortaokul ve lise gruplarını da çekebilmek için amaçlandırılır. Okullarda sanata ilgi önem verilmeye başlanır. Sanat kurumlarında kişisel ifadelerini geliştirmek için programlar kullanılır. Bu dönem içerisinde kendi kendini ifade etmek için de Modern Sanat Müzesi gibi sanat müzeleri kurulur.

Etkileşimli sergileri etkileyen eğitim felsefesi ardında büyük oranda Jean Piaget, Froebel ve Vygotsky gibi gelişim psikologlarının düşünceleri vardır. Piaget öğrenimin doğrudan çevre ile etkileşim sonucu doğduğunu tartışmaya açar ve çocukların gelişimindeki sürekliliğin ve doğumdan ergenliğe kadar birbirini takip eden safhaların izinden gider. Araştırmalarında, ağırlıklı olarak çocukların erken yıllarda duygusal ve motor becerilerini keşfettiklerini, 2 ve 4 yaş arasında içinde buldukları dünyayı keşfettiklerini, 4-7 yaşlarında benmerkezciliğin azaldığını ve diğerleriyle daha fazla iletişime geçtiklerini ortaya koyar. 7 yaşından itibaren çocuklar dünyanın işleyişini, ergenlikle beraberde bilişsel ve soyut kavramları anlamaya başlarlar. Bloom'un kavramsal öğrenim (bilgi ve anlayış geliştirme), etkin öğrenim (davranış, ilgi ve motivasyon) ve psiko-motor gelişim (fiziksel hareket ve koordinasyon becerileri) olarak tarif ettiği öğrenim sınıflamasındaki üç alanla örtüşen etkileşimli sergileri destekleyerek hands on hareketinin yaygınlaşmasını da etkili olur.¹⁸

---

¹⁸ Caulton, Tim. 1998. Hands-on Exhibition: Managing Interactive Museums and Science Centres. Florence: Routledge Press, s. 18 – 19

Dokunabilirlik, sanat kurumlarında ziyaretçilerin duyu organlarını kullanarak katıldıkları etkinliklerdir. Bu etkinliklerde çoğunlukla çalışma sınıfı olarak ayrılmıştır. Katılımcılar nesnelere ellerine alıp inceleyerek, bu nesnelere deneyimler eşliğinde çalışırlar.

Okul eğitiminin dezavantajı, kaynak, zaman ve öğretim programının kısıtlı sınırlar içerisinde olmasıdır. Çocukların tam anlamıyla keşfetmelerinin önünde engeldir. Sergilerde nesne zenginliği açısından gelen ziyaretçilerin, kendi ilgileri doğrultusunda özgürce hareket edebilmeleridir. Çocuk müzelerinde, ziyaretçilere yakın gelen onlar için sıradan olanı başka bir yolla farklı açılarda inceleme fırsatı verir. Özellikle bu sergiler gelen ziyaretçilerin kendi anlayışlarını farklı bir boyuta taşıyacakları olarak sunar.

Çocuk müzelerinin hızla yayılması, genç nüfusun artması, çocukların anne ve babalarının eğitim düzeyindeki yükselmeye bağlı olarak çocuk haklarına karşı artan ilgi, yeni eğitim modeline yönelik etki olmuştur. Toplum içinde çocuklar için güvenilir, teşvik edici ve aile ile de beraber paylaşımında bulunmasında bu kurumların hızla artmasına neden olmuştur.

Son 30 yıl'da çocuk müzelerinin sayısında artış yaşanmıştır. 1975'te ABD'de yaklaşık 38 çocuk müzesi bulunmaktadır. 1976 yılından 1990'lara gelindiğinde bu sayıya 80 müze daha eklenir. 1990'dan bugüne bunlara ek olarak 100'den fazla müze açılır.¹⁹

3. 2. Çocuk ve Gençlik Müzeleri'nin Hedef ve Amaçları

Kâr amacı gütmeyen örgütler olarak çocuk müzelerinde misyonlarını, buldukları toplumun tümünün yaşam kalitesini yükseltmek için çaba gösteren kurumlar olarak tanımlanmaktadır.²⁰

¹⁹ MAYFIELD, Margie I. 2005. Children's Museums: Purposes, Practices and Play? Early Child Development and Care. Routledge Taylor & Francis Group Ltd. Vol. 175. No. 2, s.180

²⁰ BİDERMAN, Ellen. 1997. Reaching Beyond the Walls: Outreach Programming at the Santa Fe Children's Museum. Collective Vision: Starting and Sustaining a Children's Museum, ed. Mary Maher. Washington DC, Associations of Youth Museums, s. 157

Kentsel proje olarak çocuk müzesi, toplumun her üyesine ait bir mekân'dır. Bu kurumlar, öğrencilerin ilgilerini ve öğrenme şekilleri ile yakından ilişki kurmayı amaçlamaktadır. Burada on iki yaş grubuna kadar olan çocukları birincil ziyaretçi olarak görürler ve bu yaş civarını bilgilendiren sergilemeden oluştururlar. Gençlik müzesi seviyeleri, lise öğrenci grubuna kadar yükseltilmiştir.

Çocuk müzelerinin en önemli özellikleri, ziyaretçi odaklı hizmet vermeleridir. Burada programları tasarlarlarken, kurumlarını inşa ederken, ziyaretçilerinin beklentilerine göre hareket etmişlerdir. Bu tür kurumların öncelikleri koleksiyon değildir. Amaçları, programları ve sergileri merak uyandırmak ve öğrenmeye motive etmek için kullanılmıştır. Araştırmaya ve korumaya odaklı geleneksel müzelere göre bu kurumlar, ziyaretçi odaklıdır ve müze içi eğitim rolüne önem vermektedir. Bu müzelerde ilk öncelik öğrenmeye ve çocukların ihtiyaçlarına göre tasarlanır. Çocuk müzelerinde, çocukların dokunmasına, incelemesine ve araştırmasına, ziyaretçilerin katılmasına imkân veren bu kurumlar yeni müzecilik anlayışına uygun müzeler olarak belirlenmiştir.

Çocuk Müzelerin ortak amacı, nesnelere ele alarak hissetmek, inceleyerek keşfetmek, üzeri camlı vitrin ile kapalı ve hemen önünde duran kırmızı kadife güvenlik şeridini geçmektir. Çocuk ziyaretçilerinin yaratabilecekleri, hayal kurabilecekleri, güvenli ve özgür mekânlar yaratmaktır. Her bir çocuğun kendine özgü ifadesi olmalıdır.

Müzenin var olması ile çocuklar;

- Çocuklar kendi yakın çevreleriyle ilgili bakış açılarını genişletecekler,
- Birbiri ile yarışma psikolojisinden uzak, direkt bir öğrenim ortamı ile buluşacak,
- Yeni kişiler ile tanışıp, bilgi alışverişinde bulunup ve paylaşmayı öğrenecek,
- Her kültürden deneyime sahip olacak.

Müze amaçları arasında aşağıdakileri sayabiliriz;

- Ailelerin çocukları ile birlikte müzeye ziyaretleri ile bilgiyi yaygınlaştırmak ve sosyal kimlik ve iletişimi güçlendirmek,
- Farklı kültürlere sahip topluluklar arasında bir köprü kurmak,
- Çocuklar, yetişkinler ve aileleri ile birlikte öğrenebilecekleri bir atmosfer hazırlamak.

Toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için çocuk ve gençlik müzelerinin amaç ve hedefleri;

- Çocukların diğer bütün müzelere olan ilgilerini ve katılımlarını arttırmak,
- Çocukların, sanat eğitim kurumlarından eğitimsel anlamda faydalanarak öğrenim deneyimlerini kazanmaları ve yaşam kalitelerini arttırmaları,
- Geleneksel eğitim sistemine tamamlayıcı olmak,
- Güvenli çevreyi oluşturmak ve desteklemek,
- Öğrencilerin çok kültürlü deneyimlerini anlamaları ve problemlerini çözmeleri için kabiliyetlerini geliştirmek,
- Küçük öğrencilerinde, ihtiyaç ve gereksinimlerine yardımcı olmak,
- Tüm değişik sosyal ve ekonomik çevreden gelen öğrenciler için aynı eğitimsel fırsatları sunmak,
- Öğretim görevlilerinin, öğrencileri yönlendirerek ve onların heyecanını paylaşarak öğrenme deneyimini zenginleştirmek,
- Kurumun, eğitim amaçlı bir kaynak ve turistik açıdan önem kazanmak.

3.3. Çocuk ve Gençlik Müzeleri

Eskiden bugüne çocuk müzeleri çeşitli sarsılmalar yaşamıştır. Döneminin ihtiyaçlarına karşılayacakları ve bu ihtiyaçlarında ilerisine gidebilecekleri şekilde çoğalarak yaygınlaşmışlardır.

Çocuk müzeleri, gelen genç ziyaretçileri için gerekli tüm becerilerin geliştirilmesine yardımcı olur. Bu kurumlar, her yaş grubunun gelişimine uygun oyun ve özel eğitim hedefleri ile birlikte bir başlangıca öncülük etmişlerdir. Çocuk müzeleri, küçük olmalarına rağmen çocuklara saygı gösterirler. Bu kurumlar, öğrenciler üzerinde baskı oluşturan kültürel etmenleri dengelemeye çalışır ve yaş gruplarına göre programlar hazırlayarak, sergiler üretirler. Deneyim ve zekâ düzeyi sınırlarına göre öğrenciler yürüyecekleri bu yolda hızlarını kendileri belirler.

Burada aile bireyleri ile birlikte iletişim kurulan alanlardan biridir. Ailelerin çalışma koşullarına göre, çocukları ile birlikte geçirdikleri zaman oldukça kısıtlıdır. Bu mekânlarda, evde veya iş yerinde geçen zaman dışında anne, baba veya bakıcıların çocuklar ile kaliteli vakit geçirebilecekleri yerlerdir. Çocuk müzelerinde kendi kendilerine öğrenebilecekleri ve oyunlar oynarken deneyim yapabileceklerdir.

Çocuk müzeleri, eleştiriye açık ve karşılıklı etkileşimli sergiler ile birlikte yapılan deneyimleri destekleyen, her kesimden insanları çeken, taraf tutmayan ve halk tarafından yaygın olarak kullanılan yerlerdir. Endişe duyulmayan, alışık olmayan çocuk veya yetişkinlere elle dokunma imkânı sunar. Müze ziyaretini ulaşılabilir kılan bir anlayış ile inşa edilmiştir.

Bu kurumlar, öğrencilerin eğitimi ve sosyal kaynaklarını artırır. Burada, sanat, matematik, edebiyat, bilim, müzik ve diğer sergi programları, çoğunlukla bütçe kısıtlılığından dolayı okul veya kütüphanelerde benzer programların olmadığı toplumlarda öğrenciler için önemli bir kaynaktır. Çocuk müzeleri, doğal ortamda kendiliğinin dışında öğrenim üzerine anne, baba ve öğretmenler için özel atölyeler hazırlarlar.

21.Yüzyıl çocuk müzeleri özellikleri şu şekilde tanımlayabiliriz;

- Hayat boyu eğitimi destekleyen ve erken dönem çocuk eğitimi konusunda bilgi sahibi eden sergi ve programlar üretir,

- Çevresel kalkınmayı destekleyen bina ve ortamlar tasarlar,
- Öğrenimi arttırmak ve gelen ziyaretçilerinin bu kurumların ötesindeki dünya ile bağlantı kurmaları için yenilikçi teknoloji uygulamalarından yararlanır,
- Kurumsal kaynakları destekleyen maddi araçlar yaratılır,

Mayfield, günümüz çocuk müzelerinin başa çıkması gereken hususlar ve karşı karşıya kaldığı sorunlar olmasına rağmen, bu müzelerin etkinlik alanları ve sayılarında günden güne artış yaşanmakta olduğuna dikkat çeker. Çocuk müzeleri, birçok ülkede geniş çeşitliliğe sahip çocuk ve ailelerin hizmetinde, ilgi çekici, ilham verici, cezbedici, hands-on programları, sergileri ve materyalleri aracılığı ile oyun ve öğrenimi destekleme ve teşvik etmeye adanmış, uzun zamandan bu yana devam eden bir tarihe sahiptirler.²¹

3.3.1. Çocuk ve Gençlik Müzelerinin Sorunları

Günümüzde çocuk ve gençlik müzeleri çeşitli problemler ile karşılaşmakta ve bunlara çözüm yolları aramaktadır. Çocuk müzelerinin karşılaştığı ortak sorun ziyaretçi çekiciliği, devamlılık ve değerlendirme olarak sıralanabilir.

Erişebilirlik ve Devamlılık;

Bu sanat kurumlarının diğer sorunu ziyaretçilerin ilgisini çekmek ve bunu devam ettirip gelen sayısını arttırmaktır. Bundan dolayı bu kurumlar programlarını ve kendisinin reklamını yaparlar. Çünkü bu onların maliyetini arttıran bir etkidir. Ziyaretçi sayısını arttırmak ve çocukların tekrardan çocuk müzelerine gelmelerini sağlamak içinde bu yerlerin kullanıcı dostu mekânlar formuna getirmektir. Bu şekilde çocuk ve yetişkin ziyaretçiler açısından, serginin ilgi çekici hale gelmesi önem taşır.

---

²¹ MAYFIELD, Margie I. 2005. Children's Museums: Purposes, Practices and Play? Early Child Development and Care. Routledge Taylor & Francis Group Ltd. Vol. 175. No. 2, s.189

Değişik yaş grubu insanların ilgilerini çekici sergiler yapabilmelerinin gerekliliğinin farkına varmış olmalarıdır. Bu kurumlar, kendi çevreleri üzerinden ziyaretçi kazanmaları gerektiğinin farkındadırlar. Daha çok ziyaretçinin müzenin kullanımına kolaylık sağlamak için gelecekte olan ziyaretçilerinin altyapılarını oluşturmak ile birlikte ulaşabildikleri sınırları büyütmek çözmeye çalıştıkları sorunlar içerisinde.

Çocuk müzeleri çocuk ve ailelerin ziyaretini devamlı kılmak için, üyelik ve giriş ücretlerini ödenebilir düzeyde tutmalıdır. Bu tür müzelerde farklı kesimlerden ve sosyal ekonomik alt yapısından gelen kişiler ile aynı mesafede tutmalıdır. Her kesimden ziyaretçilerin ulaşabilir olması durumundayken, diğer taraftan en önemli gelir kaynağı olan giriş ücretlerini karşılayabilir tutma zorunluluğu hissetmektedir.

Sosyal sorumluluk projeleri, daha fazla insanı çocuk müzelerinden ve bu müzelerin erişebilir bağlantılarından haberdar etmelidir. Bu kurumlara olan ilgi ile büyüyen sosyal sorumluluk projelerinin rakamlarında zaman geçtikçe artmaktadır.

Değerlendirme;

Çocuk müzelerinin birçoğunda yapılan etkinliklere bakıldığında en önemli eksikliklerden biri değerlendirmek için yapılan önemin olmamasıdır. Bu kurumlarda neler yapıldığına dair belgeleme ve değerlendirme programı yapılması gerekir. Çoğu müze çocukların okul dışı zamanı için yapılmış programlar sunmaktadır.

Çocuk müzelerinin belirttiği amaçları içinde aile'nin katılımı ile etkileşimin olduğu ve bu müzelerde daha çok araştırma yapılması uygun olduğu dikkat çekmektedir. Burada çoğunlukla öğrenciler ve aileleri ile oyun programlarında yetersizlik vardır.

3.3.2. Türkiye’de Çocuk ve Gençlik Müzelerinde Durum

Ülkemizde çocuk müzeleri ile gelişmeler 2000’li yıllarda hız kazanmaya başlamıştır. 1997 yılında ilk kez kurulmuş olan Çocuk Müzeleri Kurma Derneği, 2000’li yıllarda etkinliğini devam ettirmiştir. İlk çocuk müzesi Türkiye’de 2011 yılında kapılarını açmıştır. Free Kidzz Çocuk Müzesi adıyla Ankara’da açılan bu müze ilerleyen vakit ile adını Ankara Çocuk Müzesi ve Bilim Merkezi olarak değiştirilmiş ve aynı zamanda Kültür Bakanlığı tarafından da bu isim ile tanınmıştır.

3.4. Müzelerde Çocuklara Yönelik Eğitim Etkinlikleri

3.4.1. Atölyeler

Müze gezisini oluşturucu uygulamalı etkinlikler bu kapsamda ele alınır. Atölye çalışmalarına katılanlar duyumlar yolu ile keşfetme, yeteneklerini geliştirme özgür yaratıcılığı geliştiren bir durumdur. Özellikle yeteneklerinin, yapım tekniklerinin öğretilmesinde bu kurumlarda yapılan çalışmalar, temel eğitim yöntemidir. Atölye çalışmasına katılan öğrencilerde çok sayıda duyu organını kullanarak etkileşimde bulunurlar.

Atölye çalışmasının yararları;

- Yaratıcılığını iletir,
- Müzedeki nesnenin oluşturulduğu malzeme ve tekniklerin kullanımı hakkında bilgi sahibi olur.
- Çocuğun bireysel ve aktif eğitim almasını sağlar.
- Bireysel ve devamlı eğitim imkânı almasını sağlar.

Müze eğitim kurumlarında, çocukların atölye çalışmaları sırasında müze koleksiyonu içerisindeki eserler üzerinde pratik yapmalarının temel özellikleri vardır. Görmek ve bakmak farklı eylemlerdir. İnsanlara göre görülebilirlik değişebilir. Öğrencilerin nesnelere anlamlandırabilmeleri için bir aracıya ihtiyaç vardır.

Atölyelerde maddenin malzemeyi kullanarak, özelliklerini ve kullanım tekniklerini öğrenerek, yapıt ortaya koymaları onları tekrardan anlamlandırmalarına neden olur. Daha önce denenmiş yaratıcı uyarımlar ve yaşanmış olan birinden diğerine etkilenecek yeniden keşfedilir. Bu şekilde öğrencilerin yetenekleri gelişir ve estetik olarak keyif almaları sağlanır. Kullanılan maddenin özelliğini tanıyarak, nasıl kullanılacağını öğrenerek ve malzemeyi kullanarak eserlerini ortaya koymaları, o eserleri yeniden anlamlandırmalarını sağlar. Daha önceden yaşanmış olan veya denenmiş teknikler, birbirinden etkilenecek yaratılır. Bu şekilde çocukların yetenekleri gelişir.

3.4.2. Rehberli Turlar

Müze turları ile yapılan gezilerde, uzman müzeci ve eğitimcilerin hazırladığı programlar içerisinde rehber ya da bir eğitmen eşliğinde yapılmalıdır. Müzeler devamlı kadrolarında rehber bulundurabildiği gibi diğer ekonomik bir yol olan sesli işitsel rehberden de faydalanmalıdır.

Müze'ye okul dışından gelen öğrenciler için kendileri özel programlar hazırlamak zorundadırlar. Bu programlar müze de bulunan koleksiyona göre değişiklik gösterir. Bir tema üzerine yapılmış geziler, oluşan ilginin kaybolmaması için kısa bir süre içerisinde yapılması sağlanır.

3.4.3. Öykü Anlatma

Sözlü ve yazılı olarak kendisini daha rahat ifade eden öğrenciler için müzelerin kullandığı bir yöntemdir. Bütün müzelerin eserlerinin bir hikâyesi olduğu düşünülürse, bu hikâyeleri oluşturmak da öğrencilerin yaratıcı düşüncelerine kalıyor. Bu gezi etkinliğinde uygulanan en kolay yöntem, daha önceden hazırlanmış çalışma kâğıtlarında bulunan giriş kısmında yazılan hikâyenin, müzede nesne'nin karşısında veya gezi bitiminde çalışma odasında öğrenci tarafından tamamlanmasıdır. Okuma yazma bilmeyen, okul öncesi öğrencilerde hikâye eğitimci tarafından okunur ve öğrencilerden sözlü olarak tamamlamaları istenir.

3.4.4. Doğum Günü Partileri

Genellikle küçük yerleşim yerlerindeki müzeler, o kesimin kültür ve sanat merkezleri işlevini de üstlenirler. Bu mekânlarda çeşitli aktiviteler ile halkı kendi bünyelerinde birleştiren görüşme ve buluşma yerleridir. Düzenledikleri doğum günü programlarını bu amaç ile kullanarak, öğrencilerin müze mekânını kullandırmaya başardılar. Bu şekilde müzeye kolaylıkla gelinip her türlü eğlence aktivitesini yapabilecekleri mesajını iletmiş olurlar. Çocuk müzeleri, öğrenciler için doğum günü partileri düzenlemektedirler.

3.4.5. Sömestr Kursları

Eğitim kurumlarının kapalı olduğu yaz dönemlerinde daha yoğun bir şekilde öğrenciye hitap edebilmek için çeşitli dallarda sanat ve el sanatları yoğun olmak üzere düzenlenen kurs programlarıdır.

3.4.6. Çocuk Filmleri

Öğrencilere yönelik aktiviteler sunan müzeler, onların hobileri ile ilgi alanlarına göre yerler düzenlerler. Genellikle okul öncesi dönemine ait öğrenciler çizgi film izlemekten çok keyif alırlar. Burada amaç öğrencilere müzeyi sevdirmek, bu mekânlarda evindeki gibi rahat edebilecekleri imajını vermektir. Yaş gruplarına göre veya programlı turların özelliklerine göre seçtikleri filmler izletilir. Örnek olarak, İstanbul'da bulunan Oyuncak Müzesi'nde sinema salonu bulunmaktadır. Gelen öğrenci gruplarına farklı film gösterimleri yapılmaktadır. Bir diğeri İstanbul'da Arkeoloji Müzesi, eğitim yaptıkları kısımda çizgi film izlemek isteyen çocuklar için televizyon vardır.

3.5. Müze – Okul İlişkisi

Sosyal ve ekonomik gelişimini tamamlamış diğer ülkelerde ki müzelerin, okulların hazırladığı müfredat programı doğrultusunda, bazı derslerin müze’de uygulamalı yapılması için öğretmenleri ile birlikte eğitim programı hazırladıkları, okullarla bağlantı kurarak bu programlarını tanıttıkları, yalnızca gelen okul gruplarına eğitim hizmeti veren ayrı bir birim kurulmuştur. Okul’da öğretim soyut bir hale gelir. Öğretmen, öğrencilerin hiç tanımadığı veya duyuları ile tecrübe etmediği konular hakkında anlatır. Müzelerde ise tam tersi çocuklar görür, dokunur ve araçları kullanabilir.

Müzelerin ve okulların nasıl bir araya geleceği, müze gezilerinin okul’da, eğitim ile nasıl ilişkilendirileceği müze eğitimcileri ve öğretmenler arasında kurulan işbirliğinin nasıl oluşturulacağı ve öğretim görevlilerinin kendi başlarına çalışma yapmaktadır. Bu çalışmalarda müze ziyareti ile öğretimi birleştirirken müzenin sunduğu ve öğrencilerin bildikleri arasında bir bağlantı kurulmaktadır. Yapılacak olan hazırlık ve izleme çalışmalarısıyla çocuğun eğitim ile müze gezisini bütünleştirmesi oluşturulmaktadır.

4. ÇOCUK GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

4.1. Çocukluğun Bitişinde Gelişim

İnsanlar hayatlarını, doğumdan ölümüne kadar olan bölümü çeşitli evrelerde tamamlar. Bu evreler, bebeklik, çocukluk, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık, ruhsal ve fiziksel olarak bir biri ile etkili bir şekilde devam eder. Bu evrelerde insan yalnızca fiziksel olarak değil, birlikte yaşadığı aile, çevre, toplum ve kültürün etkisi ile ruhsal ve zihinsel gelişimini sürdürür. Bütün dönemler birbirinin devamı olsa da kendilerine özgü farklılıklar vardır.

Bir çocuğun gelişim evresi; Embriyo Dönemi, Ovum Dönemi, Doğum Öncesi Dönem, Fetus Dönemi, Doğum Sonrası Dönem, Yeni Doğan Bebek, Bebeklik, İlk Çocukluk, Son Çocukluk ve Ergenlik olarak sıralanmaktadır.

Son Çocukluk Dönemindeki gençler, beden ve dil gelişiminde ilerleme gösteren bu dönemde çocuklar için dönüm noktası okul eğitim hayatının başlaması ve çocuğun bu zaman içerisinde sosyal çevresinin çoğalmasındır. Dış dünya ile bağlantı kuran çocuğun aile dışında öğretmenleri ve arkadaşları gibi farklı insanlar ile dış çevre faktöründe devreye girmektedir.

Bu dönemde birbirinden net sınırlar ile ayırmak mümkün değildir. Bir önceki dönem özellikleri, bir süre sonraki dönemlerde de etkisini gösterir. Aslında ortaya çıkan özellikler daha sonraki dönemin özelliklerine eklenerek kazanılan davranış yeni kişiliklerini sindirirler. Daha önceki dönemde olumsuz gelişme sonraki dönemlerdeki gelişmeyi de etkileyebilir.

Bu dönemde çocuğun zaman içerisinde iniş çıkışlar ile olduğu görülür. Son çocukluk dönemine giren çocuk, kurallara karşı bir tutumun içerisine girer. Bazı değişiklikler dikkat çekmeye başlar. Arkadaş gereksinimi oluşmuş, tek başına olan oyunlar önemini yitirmiştir. Arkadaşlık ilişkisi çocuğa toplum içerisinde uyumlu bir kişi olmayı, paylaşmayı öğrenirken kendine ve diğer insanlara saygılı olmayı, haklarını korumayı öğrenmeyi ve sorumluk sahibi olmayı öğretir. Bu yaş döneminde çocuklar kolay etkilenmektedirler. Çocukların isteklerinin diğer çocukların doğrultusunda olduğu düşünülmektedir.

Onlar için bu durum grubun içine girmelerini kolaylaştırır. Yaşam süreci içerisinde hiçbir dönemde karşılaşılmayacak şekilde başkalarından kolay etkilenme, son çocukluk döneminde rastlanır. Genellikle Batı Ülkelerinde 6-12 yaş arası çocukların sosyal ortamları çok geniştir. Öğrendikleri ve uyguladıklarından keyif alırlar. Problemlerini anlatmayı ve hatta kaybetmeyi öğrenirler. Bu dönem içerisinde kişisel kimlik arayışı çeşitli arayış içerisine girer.

Genel olarak bu yaş grubu çocuklar, gerekli olan motor becerilerinde ustalık kazanırlar, kendisine ve gelişmekte olan vücuduna karşı olumlu tutum sergilerler, akranlarıyla iyi ilişkiler kurmayı öğrenirler, kız-erkek rollerini öğrenirler, okuma-yazma-sayısal alanlarda temel becerilerini geliştirirler. Günlük yaşam için gerekli kavramlara hakim olurlar, değer sistemleri gelişir, kişisel bağımsızlık kazanırlar, kurum ve kişilere karşı tutumlar geliştirirler, kim olduklarını keşfederek bireysel kimliklerini oluştururlar.²²

Bu dönemde çocuk için ergenlik döneminin başlaması ile birlikte sosyal kimliğini daha hızlı keşfettiği bir dönem olacaktır. Çocuğun sosyalleşmesi yaratıcılığının gelişmesinde daha hızlı bir dönem olacaktır.

4.1.1. Motor ve Beden Gelişimi

İlkokul zamanında çocuklarda kas dokusu seviyesi daha hızlı gelişmeye başlar. Yaşları ile doğru orantıda büyük kas gelişiminin yanı sıra küçük kas gelişimide onu takip eder. Bu sebep ile resim yapabilme, el sanatları gibi konularda başarılı çalışmalar yaparlar. Kemikleri hızlı bir şekilde gelişir. Fiziksel gelişim tamamlanmaya başladıkça kasların birbiri ile koordinasyonu yükselir. Çocuklar bu yaş döneminde çeşitli spor aktivitelerine yönelirler. Çünkü bu dönemde çok enerji doludurlar ve bu enerjilerini belli bir yerde harcamak isterler.

---

²² YAVUZER, H. 2006, Okul Çağı Çocuğu, s. 14-15, 12. Basım. İstanbul: Remzi Kitapevi

Bu dönemde yapılacak olan dans, spor vb gibi programlar, çocuk için sağlıklı bedensel gelişimi için çok önemlidir. Okul hayatına başlayan öğrencilerde beslenme büyük önem taşımaktadır. 6 yaş itibari ile okul'a başlayan çocuk, zihnini ve bedenini daha yoğun bir şekilde kullandığı için besin değeri yüksek yiyecekler ile beslenmesi gerekir.

Ergenlik çağı belirtileri başladıkça çocuktaki hormon ve fiziksel değişimlerin başlamasına neden olur. Dış görünümüne, kıyafetine, kişisel temizliğe, saçlarına daha dikkat eder. Vücudu ergenliğe başladığı için büyümesi hızlanır. Kız çocukları, genelde ergenlik belirtilerini erkeklere göre daha erken gösterirler. Kilolarına ve boylarına karşı dikkatleri artar. Hormon ve fiziksel değişimleri artar ve daha hızlı bilgi edinmek isterler.

4.1.2. Sosyal ve Duygusal Gelişim

Bu dönemde ailenin yanı sıra okul, dersane, vb gibi farklı ortamlarla birlikte çocuk bir birey olarak toplum içerisinde yerini almaya başlar. Aile ortamı dışında başka ortamlara katılan çocuk, bu diğer ortama ait olma bilinci oluşturmaya başlar. Bu dönem içinde arkadaşların önemi artar. Arkadaşları ile birlikte zaman geçirmek, onlar ile oyun oynamak, paylaşım içerisinde bulunmak ve arkadaş ortamından dışlanmamak önemlidir. Çocuk, arkadaş grubun kurallarına uyulmadığı zaman dışlanma korkusu yaşar.

Okula başlayan çocuğun karşısına öğretmen yeni bir otorite olarak çıkar. Çocuk kendisini anne-babanın yanı sıra üçüncü bir yetişkin olarak öğretmenin de beklentilerine uygun davranmaya özen gösterir. Beğenilen çocuk olma isteği bu dönemin başat özelliklerinden biridir. Özellikle 10 yaşından sonra çocuk için arkadaş seçimi, güçlü bir gereksinime dönüşmektedir. Bu gereksinimin yanı sıra, kurallara uyma, bir gruba ait olma ve özverili davranma, çocuğun değerlerini paylaştığı grupla özdeşleşmesini sağlar.²³

---

²³ BAKIRCIOĞLU, R. 2011, Çocuk ve Ergende Ruh Sağlığı, s. 268- 269
Ankara, Ant Yayıncılık

Bu dönem'de arkadaşlık ilişkisi önem kazanır. Arkadaş, sadece oyun oynamak dışında, başka rollere de sahip olacaktır. Konuşabilecekleri, sırlarını paylaşacakları, birbirlerinden destek alacakları kişiler haline gelmişlerdir. Çocuğun arkadaş çevresi çoğalmış ve arkadaş grubu oluşturmuştur. Arkadaşları ile vakit geçirmek ve dışarıda onlarla buluşmak ister. Bu buluşmalar okulla sınırlı kalmamak ile beraber telefon ve sosyal medya da konuşma ile devam eder. 10 yaşından sonra çocuklar arkadaş seçimini mecbur hissederler. Bu gereksinim kendini bir gruba ait hissetme, özenli davranma ve arkadaşları ile paylaşım yapmasını sağlar. Fakat bu dönemde çocuğun hareketlerinde pozitif ya da negatif etkide bulunabilir. Çocuğun arkadaşlık yaptığı grubun olumlu tarafı güçlüyse bu yönde, tam tersi olumsuz ise bu yönde davranış sergileyebilir.

Bu dönemin en belirgin özelliklerinden biride genelde kızlar ve erkekler kendi aralarında kümeleşerek oynarlar. Oyunlarında bu gruplaşmaya göre değişir. Birlikte oynamaktan, aynı sırada oturmaktan pek hoşlanmazlar hatta kızlarla oynayan veya yan yana oturan erkekler kızların arasına karıştığı için alaya alınır.²⁴

Son çocukluk döneminde çocuk, ailesi dışındaki çevrede kendini kanıtlayabilmesi için kendisi hakkında olumlu bir duyguya ihtiyaç duyar. Bu yaşta kendini algılayışı, onun çocukluk ve yetişkinlik dönemi boyunca başarısı, sosyal etkileşimi ve duygusal durumu üzerinde önemli bir etki olacaktır. Bu dönem çocuğun aynı zamanda benlik duygusunun geliştiği, kim olduğuna dair daha özgül düşüncelere ulaştığı bir dönemdir. Çocuğun yüksek veya düşük benlik saygısının oluşması onun yaşadığı çevre, aile, aldığı eğitim, karşılaştığı davranış ve tutumlarla doğrudan ilişkilidir.²⁵

---

²⁴ YÖRÜKOĞLU, A. 2010, Çocuk Ruh Sağlığı. 30. Baskı, s. 77-78, İstanbul, Özgür Yayınları

²⁵ YAVUZER, H. 2006, Okul Çağı Çocuğu, s. 17-18, 12. Basım. İstanbul, Remzi Kitapevi

Çocuk kendini okul arkadaşları ve oyun grubu içindeyken, ergenlik çağındaki çocuklarda kendi cinsiyetindeki grubun bütün aktivitelerine katılmaya, arkadaşları ile iletişim içinde olmaya yönelir. Bu dönem içerisindeki çocuklar, diğer çocuklardan çok kolay etkilenebilir. Bu zamanda diğer çocuklar ile hareketleri ve düşünceleri ayrışır. Kendi yaşlıları ile paylaşım içine giren, diğer daha büyük yaş grubu çocuklar ve yetişkinler ile görüşleri ayrılır. Bu dönemde görülen toplumsal özelliklerden biri de rekabettir. Bazen bu rekabet arkadaşlar ya da karşı grup arasında kavgaya sebep olur. Diğer bir özellik ise sorumluluktur. Kalabalık aile ortamında büyüyen çocuk, sorumluluk duygusunun daha çabuk farkına vardığı görülmektedir. Aile arasında bazı sorumluk verilen çocuklar, olumlu davranış sergilemek ile beraber, okul grubu içerisinde lider pozisyonuna seçilirler. Çocuklar bu yaşlarda empati kurmaya da başlarlar. Karşısındaki arkadaşının duygularını anlarlar. Arkadaşı ile konuşma esnasında beden dili ve yüz ifadesini anlayabilir.

4.1.3. Zihinsel Gelişim

Çocuğun aile ortamından çıkıp, dış dünyaya karıştığı bir dönemdir. 7-11 yaş grubu arasında düşünme boyutu yerleşmeye başlar. Bu dönemin sonlarında çocukların soyut düşünme evresi başlamaktadır.

Bu dönem'de çocuklarda dikkat yoğunluğunun süresinin arttığı gözlemlenir. İlkokul'a başlayan çocuğun somut düşünceye geçişi kolaylaşmaktadır. Somut düşünce evresinde çocuk, çok boyutlu ve mantıksal düşünüp, bilgileri düzenli ve mantıklı olarak işleyebilir. Gördüğü nesne ve olaylara ilişkin akıl yürütebilir. Okul çağındaki bir çocuğun düşünüşünün başlıca özelliği gruplama yeteneğine sahip oluşudur. Somut işlemler dönemi adını alan bu evre, zihinsel işlem yapma yeteneğinin henüz gelişmediği işlem öncesi düşünce ile mantık işletme yoluyla muhakeme yapabilen soyut düşünce arasında bir geçiş dönemi olarak kabul edilebilir.²⁶

---

²⁶ YAVUZER, H. 2006, Okul Çağı Çocuğu, s. 15-16, 12. Basım. İstanbul, Remzi Kitapevi

Somut öğrenme olarak, 6-8 yaş çocukları için Hayat Bilgisinde daha sonrada Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisinde her fırsatta gözlem, yaşama, iş ve deneye yer verilmesi gerekir. Aritmetik dersinde sayma ve işlemlerin, sayı ve zaman kavramının kazanımı için çokça somut çalışma ve karşılaştırmaların, katlamalı kestirimlerin yapılması gerekir. Türkçe ve diğer derslerde, somuttan yola çıkan ve öyle sürdürülen çalışmalara ağırlık verilmelidir. Çünkü çocuk, çok boyutlu ve mantıklı bir düşünme biçimi olan soyut düşünme basamağına, sağlıklı biçimde gözüyle ve diğer duyu organlarıyla algılayabildiği varlık ve olaylar üzerinde yeterli somut çalışmalar yaparak, gerekli algılamaları sağlayarak geçebilmektedir. Çocuk varlık ve olaylara ilişkin yeterli yaşantılar kazandığı oranda kavramsal gelişimini hızlandırır ve soyut işlemlerde başarılı olabilir.²⁷

Bu dönem'de mantıksal düşünmenin yanı sıra duygusal olarak da dengelerin oluşmasına yardımcı olur. Artık bu dönem de çocuklar düşündükleri ve merak ettikleri şeyleri öğrenmeye başlarlar. Düşündüklerini yapabilmeleri onlara haz duygusu verir. Örneğin; sayılar ile matematik işlemi yapabilmesi, dilediği gibi cümle kurabilmesi, yazı yazmayı öğrenebilmesi ve okuyabilmesi onları mutlu eder.

11-12 yaşlarında çocuk artık çocuk yetişkinler gibi soyut düşünmeye başlar. Çocuk bu arada kendi kendine farklı problemleri çözümleyebilir ve bunun için çaba harcar. Hayal ile gerçek arasındaki farkı ayırt edebilirler. Enerjileri devamlı yüksektir ve devamlı bir şey öğrenmek, farkı bir şey denemek, yeni beceriler kazanmak ve kendini üstün göstermek ister. Başkası tarafından beğenilmek çok hoşlarına gider. Kendi yaşlıları ile arkadaş olma isteği olmakla beraber onların arasından kendini yetenekli göstermek ister.

---

²⁷ BAKIRCIOĞLU, R. 2011, Çocuk ve Ergende Ruh Sağlığı, s. 271, Ankara, Ant Yayıncılık

4.2. Çocukluk Dönemi İçerisinde Öğrenme

İnsanın yaşantısı boyunca, öğrenme devam eden duygusal ve davranışsal gelişimlerini kapsayan bir süreçtir. Yalnızca akademik olarak bilgi kazanmaktan yana, insanın yaşamını idare ettirebilmesi, toplum içerisinde bir birey olabilmesi için devamlı olması gereken tüm kazanımlarını içerir. İnsanlarda öğrenme, davranış değişikliğide görülür. İnsan öğrendiklerini belli bir zaman içerisinde mutlaka uygular. Dişlerini fırçalamak, okuyup, yazmak, araba sürmek, yemek pişirmek vb. Günlük hayatta yaptığımız her eylem aslında öğrendiğimiz şeylerin sonucu olarak karşımıza çıkar.

İnsan öğrenerek yalnızca günlük hayatını sürdürmekle kalmaz aynı zamanda sorgulamaya başlar. Olumlu ya da olumsuz bir şekilde yeni kazanımlar elde ederken, etrafında olup bitene anlam yükler. Doğayı ve evreni sorgular. Bebeklerde doğduktan sonra ne kadar içgüdüleri ile hareket etselerde, kısa süre sonra öğrenerek davranışlarını ve zihnini geliştirir.

Hayvan ve insan öğrenen organizmadır. Bundan dolayı öğrenme aynı kurallar içerisinde gerçekleşir. Organizma davranışında bir değişiklik olması öğrenmedir.

Davranış değişmesinin, davranışçılara göre üç ana öğrenme süreci vardır.

- Gözlem yolu ile öğrenme,
- Klasik koşullama,
- Edimsel koşullama

4.2.1. Gözlem Yolu ile Öğrenme

İnsanların davranışının büyük bir kısmı tepkisel koşullama yolu ile kazanılır. İnsan doğduğundan bu yana diğer insanlarında bulunduğu bir çevreye katılır. Doğduğu günden itibaren ailesini gözlemleyen bebek, onları taklit ederek bazı alışkanlıklar kazanır. İnsanlar çevresindeki insanların davranışlarını gözlemler. Bu davranışlardan olumlu olanları kendisi de taklit eder, olumsuz olanları ise taklit etmez. Sonucu olumsuz olan bir davranışı anlaması için insanın tekrar etmesi gerekmez. Çevresindeki deneyimler ile bunu anlaması yeterlidir. Gözleyerek öğrenme, insanın sadece kendi yaşadıkları ile değil, diğer kişilerden aldığı deneyim gerçekleştiği için sosyal öğrenme adı verilmiştir.

Albert Bandura'ya göre; örnekler veya dolaylı pekiştirmeler yoluyla öğrenme yeteneği sadece başkalarında gözlemlediğimiz ve kendi kendimize tecrübe etmediğimiz sonuçları tahmin etme ve değerlendirme kapasitesinin var olduğunu varsayar. Bu nedenle bizler henüz denenmemiş davranışların sonuçlarını hayal ederek veya gözümüzde canlandırarak ve aynı şekilde davranmaya veya davranmamaya dair, nihai bir karar vererek davranışlarımızı düzenleyebiliriz. Bandura'nın araştırmalarının sonuçlarına göre insanlar genelde aynı yaşta ve cinsiyette olan insanların davranışlarından etkilenmektedirler. Ayrıca statüsü ve prestiji yüksek kişilerden de etkilenme eğilimi yüksektir. Ayrıca yapılan davranışların tipi taklit derecesini de etkilemektedir. Basit davranışlar karmaşık davranışlara göre daha fazla taklit edilmektedir. Örneğin; düşmanca ve saldırgan davranışlar çocuklar tarafından daha fazla taklit edilmektedir.²⁸

Taklit edilen davranışlar tekrarlandıkça güçlenir. Bunun yanında örnek almanında değişik bazı sonuçları olabilir. Gözlemleyerek, bir kişinin çalışmaları izlenerek yeni bir davranış öğrenilmektedir.

---

²⁸ SCHULTZ D. ve SCHULTZ S. E. 2007, Modern Psikoloji Tarihi, s. 507, İstanbul, Kaknüs Yayınları

Örnek alınan kişinin sergileyeceği yeni bir hareket daha kolay görülebilmektedir. Örnek alacak kişinin hareketlerinin ödüllendirilmesi ya da zayıflatılması, gözlem yapan kişinin göstereceği davranışın ortaya çıkmasını önleyecektir. Bu kişinin sergilediği davranış, gözlem yapan kişinin yapacağı hareketin hızlanmasına neden olabilmektir. Örnek aldığı kişinin hareketlerini takip ederek kişinin daha önceden sahip olduğu hareketleri güçlendirmeye ya da azaltmaya yönelik etkiler gösterir. Örnek alan kimse, etrafındaki nesnelere nasıl kullanabileceğini öğrenebilmektedir. Gözlem yapan kişi, model aldığı kişiyi izlerken duygusal yönelimli bir davranış ya da benzer bir yapısını gösterebilir.

Model olarak öğrenme, temel itibari ile model ve model alan insanı kapsamaktadır. Gözlem yapan kişinin duygusal ve davranışsal özellikleri, örnek aldığı kişinin gözlenmesinden sonra değişime uğrar.

4.2.2. Klasik Koşullama

Klasik koşullama, insanların karmaşık bilgileri nasıl öğrenebildikleri konusuna açıklık getirememektedir. Ancak insanların, belli bir nesneye ya da olaya karşı gösterdiği bazı duyuşsal tepkilerin klasik koşullama ile öğrenildiği sanılmaktadır. Bilgilerin öğrenilmesi için değil ama tutumlar, ilgiler ve duygularla ilgili öğrenmelerde klasik koşullama kullanılabilir. Bazı boş inançlarda bu biçimde öğrenilebilir. Klasik koşullama ile açıklanan diğer bir öğrenme de fobik tepkilerdir. “Okul korkusu” veya “sınav korkusu” ve hatta “Matematik korkusu” denen duygular, klasik koşullama programları ile azaltılabilir veya giderilebilir.²⁹

---

²⁹ CÜCELOĞLU, D. (1998). İnsan ve Davranışı, s. 143-144 8. Basım, İstanbul, Remzi Kitapevi

4.2.3. Edimsel Koşullama

Var olan bir uyarıcı-tepki ilişkisiyle başlayan klasik koşullanmadan farklı olarak, edimsel koşullanma, organizmanın (insan ya da hayvan) kendiliğinden yaptığı davranışlar üzerinden başlar. Edimsel koşullanma, davranışın sıklığını etkileyen sonuçlarla ilgilenir. Ardından gelen bir davranışın sıklığını arttıran sonuca pekiştirme, azaltana ise cezalandırma denir. Bir sonucun pekiştirici ya da cezalandırıcı olup olmaması kişiye ve duruma göre değişir. Eğer açsanız, çilekli dondurma bir pekiştireç olabilir; ancak çilekli dondurmayı sevmiyorsanız ya da hastaysanız dondurma ceza işlevi görür. Psikologlar bir davranışın sıklığını artırmak için iki pekiştirme türü olduğunu bulmuştur. Olumlu pekiştirme ile davranış artış gösterir; çünkü ardından bir ödül gelmektedir. Bir sınava çok çalışıp A alan öğrenciler, büyük olasılıkla bundan sonraki sınavlarda da çok çalışacaktır. Bir davranışın sıklığını olumsuz pekiştireç kullanarak, yani davranış ortaya çıktığında hoş olmayan uyarıcıyı ortadan kaldırıp azaltarak artırmak mümkündür. Örneğin; birkaç dakika dinlendiklerinde baş ağrılarının geçtiği gören insanlar, bir süre sonra gevşemeyi öğrenecektir.³⁰

Edimsel davranışlar aracılığıyla belirli sonuçlara ve amaçlara ulaşılır. Örneğin; ders çalışarak belirli amaçlara ulaşılacak hedeflenir. Benzer şekilde işe gitmek, konuşmak, okumak, yazmak, saygın bir kişi olmak gibi sergilediğimiz davranışların büyük bir kısmı edimsel koşullanma yoluyla öğrenilen davranışlardır. Edimsel davranışlar, belirli bir davranışı belirli bir amaca ulaşmak için yapılır. Edimsel davranışlar kendi yarattıkları sonuçlarına bağlı olarak değişen davranışlardır. Edimsel davranışların sonuçları değiştikçe, bu davranışların gelecekte tekrarlanma olasılığı da değişir. Edimsel koşullanmada davranışlarla sonuçları arasındaki bu ilişki yalnızca davranışların gelecekteki tekrarlanma olasılığına etki etmekle kalmaz, aynı zamanda davranışlardan önce gelen uyarıcılarında davranışları kontrol etme özelliği kazanmasına neden olur. Bu uyarıcılara da ayırt edici uyarıcı denir.³¹

---

³⁰ BURGER, J. M. 2006, Kişilik, s,520-521, İstanbul, Kaknüs Yayınları

³¹ ÖZKALP, E. ve diğerleri, 1998, Davranış Bilimlerine Giriş, s. 257-258, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Yayınları

4.3. Bilişsel Öğrenme

George Miller, insan zihninin sınırlarına dair çalışmalarıyla hep gözden kaçırılan zihin temsilleri üzerine bir kez daha düşünülmesini sağlamıştır. Miller'ın iddiasına göre hafızanın sınırları bilginin bütünlüklü bir kitle (chunk) olarak zihne kaydedilmesi ile çözümlenebilir. Çünkü zihinsel temsiller bilginin şifrenmesi ve bu şifrenin çözülmesi için zihinsel süreçlere ihtiyaç duyar. Yani, öğrenilen her bilgi, aslında bir bütünün parçası olarak öğrenilmiştir ve hafızada ilişkilendirildiği alanda şifrenmiş olarak korunur. Hafızadan bir bilgiyi geri çağırmak istediğinizde, bu bilginin şifresi çözülerek yeniden hatırlanır ve ifade edilebilir hale gelir.³²

Bilişsel psikoloji davranışçılıktan birkaç noktada ayrılmaktadır. Birinci olarak, bilişsel psikologlar basit bir şekilde uyarıcıya tepki vermeden ziyade bilme süreci üzerinde yoğunlaşmıştır. Önemli olan zihinsel süreçler ve olaylardır, uyarıcı - tepki bağlantıları değil. Vurgu zihin üzerindedir, davranış üzerine değil. İkinci olarak, bilişsel psikologlar zihnin deneyimlerinin nasıl yapılandırıldığı veya düzenlediği ile ilgilenirler. Jean Piaget gibi Gestaltçı psikologlar da bilinçli yaşantıları (duyumlar ve algılar) anlamlı bütünlere ve kalıplara sokma eğiliminin doğuştan olduğunu iddia etmiştir. Zihin, zihinsel deneyime bir form ve tutarlılık kazandırır bu da bilişsel psikolojinin çalışma konusunu oluşturmaktadır. Bazı davranışçılar ise zihnin bu tür doğuştan gelen örgütsel becerilere sahip olmadığına ısrar etmişlerdir. Üçüncü olarak da, bilişsel görüşte birey çevreden aldığı uyarıcıları aktif bir şekilde düzenler. Bizler bazı olaylara bilerek katılmak ve bu olayları hafızaya işlemeyi seçerek bilginin elde edilmesi ve uygulanma sürecine katılma yeteneğine sahibizdir. Bizler davranışçıların iddia ettiği gibi dış güçlere pasif bir şekilde tepki vermeyiz. Ayrıca tüm duyuşsal deneyimlerin üzerimize yazılacağı boş bir levhada değiliz.³³

---

³² DEMİRCİ, A. ve MİRZA, H. 2012, Müze Eğitimi, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

³³ SCHULTZ D. ve SCHULTZ S. E. 2007, Modern Psikoloji Tarihi, İstanbul, Kaknüs Yayınları.

4.4. Duyuşsal Öğrenme

İnsanın gelişimi yalnızca davranışlarını veya zihinsel yapısına bakarak ölçmek olanaksızdır. Duyuşsal öğrenme, öğrenmenin nasıl olduğunun yanı sıra kişilik ve ahlak gelişimi gibi sonuçlar ile ilgilendirir.

Duyuşsal yapı; değer, inanç, amaç, kanı ve ilgi amaçlıdır. Bu sözcüklerle isimlendirilen yapılar, benlik denilen ruhsal yapı ile bütünleşir. Duyuşsal öğrenmede basitten karmaşığa doğru; geri tepkide bulunma, alma, değer verme, örgütlenme ve nitelendirme adımlarıyla oluşur. Kişinin inancı, tutum ve değer yapısında genellikle bu adımlar etkilidir.

Bu alanda duygu öğrenmeleri; hisler, tutum, ahlak, değer ve kişisel gelişimlerden yapılanmaktadır. Kişinin gelişimine ışık tutması ve kişiyi desteklemek gibi ana görevleri bulunan eğitim, görevlerini yaparken öğrencilerin sadece fiziksel veya bilişsel yönlerinin gelişmesi değil, aynı zaman içerisinde onları duygusal ve sosyal bakımdan ilerletmesi beklenir. Okul, bilginin öğrenildiği bir yer olmanın dışında, duygusal ve sosyal paylaşımların oluştuğu bir ortamdır.

İnsan karşısına çıkan her sorunu kendi kişilik algısıyla değerlendirir. Bu algıyı kişinin ruhsal durumu belirler. Kişi bilgilerinin yanı sıra kendi duygularıyla da hareket eder. Birey içinde bulunduğu okul, aile toplum ile birlikte vicdan, ahlak, sevgi, saygı ve inançlar edinir.

Eğitimde önemli bir yeri vardır. Devletin devamlılığını oluşturacak nitelikte insan yetiştirme amacındadır. Duyuşsal eğitim, öğrencinin duygusal ihtiyaçlarını rahat bir şekilde anlatmasını, kendine ve etrafındaki kişilere saygılı olmasını sağlamaya çalışır. Okul'da sosyal bilgiler dersinde hoşgörülü olma, birlikte çalışmaktan keyif alma, ülkesini, milletini, arkadaşlarını, ailesini sevmeye, büyüklerine karşı saygılı olma gibi davranışlar öğrencilere kazandırılmak istenilen davranışlar arasındadır.

5. MÜZELERDE ÇOCUKLARA YÖNELİK ETKİNLİKLER İÇİN ÖRNEK KURUMLAR

5.1. SAKIP SABANCI MÜZESİ EĞİTİM

5.1.1. Feyhaman Duran Çocuk Atölyeleri

Sabancı Holding'in katkılarıyla ve İstanbul Üniversitesi işbirliği ile Sakıp Sabancı Müzesi'nde, SSM Çocuk Atölyeleri öğrencileri sanatıyla tanıştırıyor. Öğrenciler, resim sanatının manzara, ölü doğa ve portre türlerini keyifli atölye çalışmaları ile öğreniyor. Resim sanatının yakından tanık oluyorlar. Sanat eserlerinde ışığın doğayla, rengin ışıkla buluştuğu izlenimcilik akımını öğreniyorlar.

Hafta içi okul gruplarının katıldığı atölye çalışmaları gün içerisinde 4 atölye grup çalışması olarak yapılacaktır. Hafta sonu bireysel katılmak isteyenleri için atölye çalışmaları ise gün içerisinde 2 kere ücretsiz olarak yapılmaktadır.

Hafta sonu, bireysel programlar uygulanmaktadır.

Her ay, tüm yaş gruplarına özel hazırlanmış uygulamalı atölye çalışmaları yapılmaktadır.

Müze'ye aileleri ile katılan öğrenciler için her ay farklı bir temada gerçekleştirilecek masal etkinliği de olmaktadır.

5.1.2 Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonu Çocuk Eğitimleri

Burada atölye çalışmalarına ana okuldan lise öğrencilerine kadar tüm gençler katılabiliyor.

- Ana Okul Çocukları için; Burada küçük öğrenciler, kitaplarını süsleme, gezdikleri sergi içerisinde bağımsız olarak, resim çalışması yapılmaktadır. Etkinlik kapsamı içerisinde dikkat çeken eğlenceli oyunlar oynayacak ve resim sayfalarını süsleyen bir çalışma yaptırılacaktır.
- İlkokul 1. ve 2. Sınıf öğrenciler için; çocuklar hattatların kullandıkları yazı takımları ile çalışmalar yapmaktadır. İslî mürekkep ve kamış kalem kullanarak kendilerine özgü karalama sayfaları hazırlamaktadırlar.
- 3. Sınıf ve üzeri; Sakıp Sabancı Müzesi'nin, Hat Koleksiyonu ve Kitap Sanatları'na getirdiği teknolojik yenilikler ile küçük ve büyük öğrenciler için daha keyifli hale geldi. Öğrenciler, hazırlanan videolarda kitap sanatının inceliklerini görerek, dijital ortamda masada yazıyla oluşturulmuş figürlere elleri ile temas ederek dokunabilecektir. Küçük tablet bilgisayarlar için tasarlanmış bir minyatür dünya'nın içinde yolculuğa çıkacaklardır. Öğrencilere sorulan soruların cevaplarını hareketli minyatürler ile bularak ve bu küçük bilgisayar üzerinden kendi sayfalarını hazırlayarak güzel bir gün geçireceklerdir.

5.1.3. Sesli Çocuk Kitapları

- Ben Eserleri Koruyorum
- Ben Rembrandt
- Ben Venedik Taciri
- Ben Dali
- Ben Halı
- Ben Cengiz Han
- Ben Rodin
- Ben Kitap
- Ben Picasso

Küçük çocuk yaş grupları için hazırlanmış, yukarıdaki başlıklardan oluşan sesli kitap sınıfları hazırlanmıştır.

5.1.4. Pusetli Aileler

Bebekleri ile gelen aileleri için hazırlanmış, pusetli aileler etkinliğide etkinlikler arasında yer almaktadır. Bebekleriyle gelen aileler için eğitmen eşliğinde sergi gezmesi, meyveler, çiçekler ile oyunlar oynanarak, bebekleriyle duygusal anlar yaşayacakları atölye çalışmaları yapılmaktadır.

Bebeği olan anneler ile çalışmanın amacı, annelerin sergiyi bir rehber ile bebeklerinden ayrılmadan dolaşabilmeleridir. Bebekleriyle beraber ışığın, renklerin, görüntülerin, sesin ve müze içerisinde oluşan etki gözlenir.

5.1.5. Müze Ziyareti Sırasında Uygulama

Sakıp Sabancı Müzesinde 4 yaşından itibaren çocuklar ile sergi gezimi yapıyor. Müze iki kısımdan oluşmaktadır. Galeri kısmında, sürekli olan sergiler, gösterilmektedir. Diğer kısmında ise, yapılan sergiye paralel olarak resim ya da heykel etkinlikleri yapılmaktadır.

Çoğunlukla daha küçük çocuklar geliyor. Katılan öğrencilere ilk olarak müze gezimi esnasında, Müze Nedir? , Burası Nedir? , Buranın Tarihi Nedir? , Müze’de nasıl davranılması gerekir? Açıklaması yapılırken birlikte sergi dolaşılıyor.

Aslında sergi dolaşırken onları yönlendirmek yerine, çocuklar nasıl yorumlar getirecek diye konuşmaları için teşvik etmeye çalışıyorlar. Daha sonra geri dönüp müze içerisinde gördüklerine benzer veya kendileri ne yapmak isterlerse bazen resim ya da heykel yapabiliyorlar. Genelde danışmanlık şirketi ile çalışıyorlar. Danışmanlık şirketindeki kişiler bu etkinlikleri, rezervasyonları okullar için düzenledikleri oluyor. Atölye’de ki görevli kişi sadece eğitim faaliyetlerini sürdürüyor.

Müze’nin atölye kısmına geldiği zaman ilk önce çocuklar sandalyelerine oturuyor ve tanışma faslı gerçekleşiyor. Müze hakkında genel bilgileri yaşlarına göre anlatmaya özen gösteriyorlar. Mesela 4 yaşında çocuklar geliyor ve onları konuşmaya teşvik etmeye çalışıyorlar. Daha önce, Nasıl müzelere gittikleri? Neler gördükleri hakkında kısa konuşmalar yapıyor.

En çok önemsedikleri şey gelen çocuklar ile yatay bir ilişki kurmak. Öğretmen ve öğrenci ilişkisi değil, arkadaş gibi sohbet etmek. Onlar ile beraber aktif bir konuşma yapmaya gayret ediyorlar. Küçüklerin daha aktif olduklarını, 8-9 yaş grubuna kadar çocuklar ile daha iyi iletişim kurduklarını söylüyorlar. Büyük yaş grubundaki çocuklar pek konuşmak istemiyorlar ve dışarıdan nasıl göründüklerini önemsiyorlar. Küçük öğrenciler bu konuda daha özgüvenli. Genellikle lise grubu ile dolaşıldığı zaman, tek bir soru sorulmadan bitirdikleri oluyormuş etkinliği. Toplam geçirilen süre bir buçuk saat. Bu süre içerisinde bir sürü şey öğretilmeye çalışılmıyor. Sadece deneyimi özgürce yaşamaları için ellerinden geleni yapıyorlar. Sanat tarihi anlatmıyorlar. Gördükleri eserler ile ilgili kısa bilgiler veriliyor. Daha keyifli, neşeli bir deneyim yaşasınlar diye öğrencileri bunaltmamaya, sıkıkmamaya özen gösteriyorlar. Sergiyi dolaşıp gezdikten sonra kamışlı kalemler ve mürekkep ile bir şeyler yapmayı deniyorlar. Gelen öğrencilere katıldıkları atölye çalışmasının bitiminde, kendi isimlerinin yazıldığı sertifika veriliyor. Atölye uygulaması, 2006’dan bu yana yapıyor.

5.2. İSTANBUL MODERN MÜZESİ EĞİTİM

5.2.1. Okul Programları

Zengin bir koleksiyona sahip olan, süreli sergiler ve kütüphanesiyle okullar için eğlenceli öğrenme yeri olan İstanbul Modern, anaokulu, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyi öğrenciler için programlar hazırlıyor. Hafta içi, Salı ve Cuma günleri içinde 10:00 ve 15:00 saatleri arasında 1 saat olarak yapılan programlar ücretsiz olarak gerçekleştiriliyor.

Farklı yaş grupları için düzenlenmiş olan, Müze Çantam eğitim programı 'Sanatçı ve Zamanı' sergisini odak alıyor. Öğrenciler; şekilleri, malzeme kullanmayı, renkleri ve sanatçıların eseri oluşturma süreçlerini inceliyorlar. Daha sonrasında yaş gruplarına göre hazırlanan sınıflara katılabiliyorlar.

5.2.2. BASF Kids' Labratuarı

BASF (Badische Anilin- & Soda-Fabrik)'nin öğrencilere bilimi ve kimyayı yakından tanıtmayı hedeflediği 6 – 12 yaş arası öğrencilerin ücretsiz katılımıyla, özel öğretmenler tarafından zararsız maddelerle deney yapılmasına olanak tanıyarak, İstanbul Modern' de eğitimlerine devam ediyor. Her ay içerisinde 4 gün, özel eğitimler eşliğinde gerçekleştirilen öğrenciler, kirli suyu arıtıp, temiz su üretimi yapıyorlar.

5.2.3. Hafta Sonu Aile ve Çocuk Atölyeleri

Hafta sonu, 4 – 15 yaş arası çocuklar müze içerisinde onların yaş gruplarına göre hazırlanmış programlara katılarak heykel, resim, mimarlık ve video performans sanat etkinliklerine katılıyorlar.

İstanbul Modern, aileler ile birlikte zaman geçirebilecekleri eğitim içerikli programlar hazırlıyor. 2 – 3 yaş grubundan başlayan çocuklar, aileleri ile sanatı keşfetmeye çalışıyorlar. Eğitim odasında, atölye çalışmasının ilk bölümünde ilk önce renkleri ve objeleri tanıdıktan sonra gezmeye başlıyorlar. Aileler sergi sırasında, çeşitli oyun kartları ile sanat eserini incelemeyi deneyim ediyorlar.

Diğer bir atölye’de ise, kutunun içerisinden kukla seçerek oyuna başlıyorlar. Müze içerisinde sergilenen sanat eserlerinden esinlenerek tasarlanmış bu kuklalar ile birlikte hangi resimde olduğunu keşfetmek için sergi turuna devam ediyorlar. Aileleri ile buldukları eserleri inceleyen çocuklar, kuklalarının yaşadıkları dünyaları görsel bir şekilde kendilerine anlatılıyor. Daha sonrasında aileleri ve çocuklar ile küçük tiyatro şeklinde kuklalarını canlandırıyorlar.

Sanata açılan çiçekler grubunda ise; çocuklar bir hafta öncesindeki atölye çalışmasına katılan çocuklar, aileleri ile hazırladıkları beton saksıların üstüne kendi hallerindeki şekilleri akrilik boya ile boyuyorlar. Aileleri ise bu sırada dolgu harcı kullanarak saksı üretiyorlar. Daha sonrasında saksıları ile seçtikleri tohumları ekerek, toprak ve tohumla temasa geçiren bu çalışma fırsatı sunuyorlar.

5.2.4. Yarıyıl ve Yaz Sanat Atölyeleri

3 Temmuz ve 25 Ağustos tarihleri arasında 7 – 12 yaş arası çocukların katılımı ile hafta içi her gün saat: 10:00 ve 12:00 arası, müze uzmanlarının yönetimi tarafından gerçekleştirilen atölyeler ile öğleden sonra 13:00 ve 16:00 arasında düzenlenen sanatçı atölyelerini kapsamaktadır. Bu uygulama günlük olarak belli bir ücret karşılığında gerçekleştiriliyor.

Sergiler pazartesi günü dışında düzenlenmekte ve gezi programı atölye çalışmalarında konuya ilgili sanat çalışmalarını ele alıyor. Bu programa gelen öğrenciler rahat kıyafet eşliğinde ve atölyelerinde bulunan ve kendi ismini taşıyan önlükler kullanarak gerçekleştiriliyor.

Bu atölye çalışmalarında çocuklar heykel, resim ve maket yapımını içerek çeşitli programlara katılırlar. Atölye çalışmasında, lekelerle ve renklerle çalışarak hayal güçlerini zenginleştiriyorlar. Burada usta ressamın eserlerinin bulunduğu bir sunum izleyerek, resimlerde bulunan kostüm ve dönemi değerlendirdikten sonra prova mankenleri üzerinde kostüm hazırlamalarına olanak sağlıyorlar. Daha sonrasında oluşturulan kostümü giyen bir resim çalışması yaparak tamamlıyorlar.

Pixilation Kısa Film Atölyesinin de ise; öğrenciler gruplar şeklinde kısa animasyon filmleri hazırlıyorlar. Ortak noktada kendi yorumları ile atölye çalışmasında öğrenciler senaryo hazırlama, fotoğrafçılık ve oyunculuk gibi eğitimlerde veriyorlar.

5.2.5. Sinan Demirtaş ile Sanat Atölyeleri

Oyuncak Atölyesi'nde; çocuklara estetik olarak düzenleme ve inşa etme gibi tasarımlar yaparak kendilerine oyuncak yapmaları isteniyor. Rulo kartonlar, ahşap çubuklar gibi basit nesnelere oyuncak binalara, arabalara vb. gibi başka değişik birçok oyuncuğa çevirebildiği bir program ile öğrencilerin hayal dünyalarını genişletiyor.

Mekanik Heykeller; Bu atölye çalışmasında çocuklar, pervaneli ya da tekerlekli gibi eşyaların hareket edebilir formlar yaratıyorlar.

İstanbul Modern de eğitim, çağdaş ve modern sanatı her yaş grubu ve her kesimden gelen ziyaretçilerin rahat bir ortamda herkes için erişebilir sunuyor. Gelen sanatçılar ve ziyaretçiler için paylaşım platformu hazırlamayı hedefliyorlar.

5.3. PERA MÜZESİ EĞİTİM

Çocuklar, gençleri ve yetişkin kişileri sanatla bir araya getirmek, sanatı erişebilir kılmak ve gelen ziyaretçi ile sergilenen eserler arasında iletişim kurmak amaçlanıyor. Sanat eserleri üzerinde yorumlamalar yapılırken bir yandan da yaratıcılıkları destekleniyor. Atölye içi eğitim çalışmaları ile hayatın bir parçası gibi olmayı amaçlıyor. Pera Eğitim programlarında, koleksiyon sergilerin yanında sürekli sergiler için de, değişik yaş grupları ve engelliler için hazırlanan etkinlikler yıl boyunca devam ediyor.

5.3.1. Ana okul Grupları

Okul öncesi çocuklara yönelik eğlenceli programlar hazırlanıyor. Burada çocuklar, sanatı öğrenmeye çalışıyorlar. Öğretmen eşliği ile gezilen sergi sonrasında yapılan atölye çalışmalarında öğrenciler dokunarak ve görerek gerçekleştiriyorlar.

4 ve 6 yaş arası çocuklar; kil, heykel, kukla portre, parafin, daldırma mum gibi malzemeler ile beraber, yaratıcı çalışmalar gerçekleştiriyorlar.

5.3. 2. İlkokul ve Ortaokul

Pera Müzesinde, öğrencilere yönelik eğlenceli eğitim programları hazırlanıyor. Atölye çalışmasına gelen gruplar, bir buçuk saat süren zaman içerisinde, rehber ile birlikte geziden sonra atölye içerisinde sergiye yönelik çalışma yapıyorlar.

İlkokul ve Ortaokul gruplarına göre 3 atölye çalışması hazırlanmış.

- **Anadolu Ağırlık ve Ölçüleri Atölyesi**

Öğrenciler atölye içerisinde Anadolu ağırlık ve ölçüleri sergisi üzerinden kısa bir sunum yapıyorlar. Sergiyi rehber hoca ile gezen çocuklara çalışmaları için verilen kâğıtlar sergi salonunda dağıtılıyor. Öğrencilerin her biri beğendiği bir dönemden iki obje seçerek çizim yapmaya başlıyorlar.

Atölye'ye geçildiğinde öğrenciler model hamuru ile çalışma yapıyorlar. Sergi salonu esasında yaptığı çalışmadan yola çıkarak hamurdan kendi eserlerini yaratmaya çalışıyorlar.

Atölye çalışmasının sonunda kendi yaptıkları hamurların ağırlıklarını tartarak, ağırlık ve ölçüler hakkında da bilgi sahibi oluyorlar.

Bu program için, 10 ve 25 kişi sayısının oluşturulması gerekiyor.

Özel okulların kişi başı ücret bedeli: 15 TL

Devlet okulları için ücret alınmamaktadır.

- **Kesişen Dünyalar Atölyesi**

Kesişen Dünyalar, Suna ve İnan Kıraç Vakfı Oryantalist Resim tarafından hazırlanmıştır. 17. Yüzyıldan 19. Yüzyıl'a kadar olan elçi portreleri, rehber kişiler tarafından gezdirilmektedir. Atölye çalışmasına geçildiğinde ise kendi hayal güçlerini de kullanarak, sergide gezdikleri sanat eserlerine benzer resimler çizmeye çalışıyorlar.

- **Kahve Molası Atölyesi**

Kahve Molası sergisini rehber hoca eşliğinde gezdikten sonra kil atölyesi çalışmasına başlanmaktadır. Temel seramik yöntemlerini öğrenerek kil ile birlikte seramik malzemeleri kullanmaktadırlar.

Kil'i yoğurduktan hemen sonra, şekil vermesine ve en son aşaması olan boyamaya kadar bu uygulamada, her bir öğrenci kendi seramik fincanını oluşturacaktır.

5.3. 3 Lise

- **Gazeteciliği Keşfet Atölyesi**

Osman Hamdi Bey'in, Kaplumbağa Terbiyecisi eserinden yola çıkarak magazin ve haber dergileri hazırlıyorlar. Sanat dergisi hazırlayıp bir yandan da röportaj yapıyorlar.

Bu program içerisinde yaratıcılık görsellik, hayal gücü, estetik vb. gibi kavramların olduğu programda öğrenciler kendilerini ifade etme yetisi kazanmış oluyorlar.

- **Benim Dünyam Benim Zamanım Atölyesi**

Gelen ziyaretçi öğrenciler, Anadolu Ağırlık ve Ölçüleri koleksiyon sergisini küçük bir gezinti yaparak başlıyorlar. Daha sonrasında mitoloji hakkında sohbet ediyorlar. En son olarak da öğrenciler renkli karton ve boyalarla deneyimlerini pekiştirip, kendi zaman ölçerlerini tasarlıyorlar. Bu atölye çalışması onlar için saatin gösterdiği zaman ile normal zaman arasında ki farkı da bir yandan öğretiyor.

- **Sözüm Söz Atölyesi**

Lise grupları burada Kütahya Seramik sanatı ile birlikte kahvenin yolculuğunda bulunuyorlar. Türk kahvesi ile başlangıç yapılırken, atasözleri ve deyimler hakkında sohbet de bulunuyorlar. Öğrenciler Seramik sanatçıları ile fincancı ustalarının hikayesini öğreniyorlar. En son olarak da Osmanlı'nın ilk toplu sözleşmesinden yola çıkarak kendi sözleşmelerini oluşturuyorlar.

5.4. DÜNYADA Kİ ÇOCUK MÜZELERİ

Amerika'da kurulan bu müzelerin ardından tüm dünyada bu müzeleri örnek alarak çocuk müzeleri kurulmaya başlanmıştır.

Bu ülkeler arasında; Cezayir, Belçika, Çin Halk Cumhuriyeti, Almanya, İngiltere, Fransa, Hindistan, İtalya, İsrail, Japonya, Kanada, Hollanda, Avusturya, Dubai, Birleşik Arap Emirlikleri vardır.

Bu ülkelerde çocuk müzeleri fikrinin ortaya çıkması ve bu müzelerin kurulması geleneksel müzeleri de etkilemiştir. Bu müzeler de müze eğitimi birimleri oluşturup, çocuklar için özel programlar ve sergiler düzenlemeye başlamışlardır.³⁴

---

³⁴ KÖNIG, G. , (2002), Kinder und Jugend Museen, Opladen, Leske&Budrich, s.38-39.

5.4.1. Brooklyn Çocuk Müzesi (Amerika)

New York'un yedi çocuk müzesinden biri olan Brooklyn Çocuk Müzesi, 16 Aralık 1899' da dünyada kurulan ilk çocuk müzesidir. Müze'nin çıkışı noktası çocukların gözlem ve ilgi isteğini desteklemek, ilkokullarda öğretilen bilim dalına ilişkin ilgiyi uyandırmaktı. Müze'nin ziyarete açıldığı ilk yedi ay içinde müze 28.635 ziyaretçi tarafından görülmüştür. Açılışından iki yıl sonra müze düzenli okul programlarına başlamıştır. "Doğa Çalışma Grubu" gibi çalışmaların yanında müze 1902 yılında "Çocuk Müzesi Bülteni" adıyla aylık bir dergi çıkarmaya başlamıştır. Çocuk müzesi fikri sadece bu müze ile sınırlı kalmamış, müzenin 1903-1934 yılları arasında müdürlüğünü yürüten Anna Billings Gallup tarafından "eller hamurda" çocuk müzelerinin doğuşu ve yaygınlaştırılması büyük ölçüde desteklenmiştir.

Bugün ise müze yenilenen mimarisi ile dikkatleri çekmektedir. Daha önce sahip olduğu bina cadde düzeyinden algılanmayacak şekilde idi. Ancak yeni yapılan mimari proje (U.S.Green Building Council) ile bu müze; New York'un ilk "yeşil çocuk müzesi" ünvanını alacaktır. Müzenin mümkün olan her yerinde yeşil ve dönüştürülebilir malzemenin kullanımına özen gösterilmektedir. Mimari tasarım her yerde yeşil malzemeler, hızlıca yenilenebilir ve geri kazanılmış malzemeler kullanılarak yapılacaktır. Bu müze; ısıtma ve soğutma sistemleri için jeotermal kaynaklarla bağlantı sağlayan ilk müze olacaktır. Ayrıca ziyaretçilerin konforu ve daha az enerji harcayarak müzeyi ziyaret edebilmeleri için müzenin aydınlatma ve havalandırma sistemlerine hareket, fotoelektrik ve karbonmonoksit algıları yerleştirilmiştir.³⁵

---

³⁵ YAPI DERGİSİ, (2006), Çocuklar İçin Mimarlık, Sayı:291, 60-64.

5.4.2. Amsterdam Çocuk Müzesi (Hollanda)

Bu müze Amsterdam Halk Bilimleri Müzesi içinde Hollandalı müze pedagoglarının tanımı ile “Çocuk Kulübü” olarak düşünülmüş, bu alandaki çalışmalara örnek bir müze olarak tasarlanmıştır. Müzenin geçmişteki etkinlikleri tasarlanırken, müzenin içinde bulunduğu ortam, çevre dikkate alınmıştır. Örneğin, kentin yabancı nüfusunun büyük çoğunluğu Faslı ailelerden oluşmaktadır. Bu nedenle müze düzenleyeceği etkinliklerde bu gruba yönelik çalışmalara yer vermiştir. Bir sergilerinde Fas’a hayali bir gezi düzenlemişlerdir. Amsterdam Çocuk Müzesi “Çocuklara Göre” müze eğitimi uygulamalarının başladığı örnek bir müze olmuştur.³⁶

---

³⁶ KRAFT, H., (1979), Kindermuseen: Entwicklung und Konzeptionen, Lernort Contra Museentempel, s. 64-65

5.4.3. Victoria ve Albert Müzesi (Londra)

Dünyanın en iyi tasarım ve sanat müzesi olarak kabul edilen bu müzede; dünyanın çeşitli kültürlerine ait içlerinde 3000 yılı aşkın eserlerin bulunduğu koleksiyonlar yer almaktadır. Müze V&A South Kensington, V&A Theatre Museum 25 ve V&A Museum of Childhood adlı müzelerden oluşan bir müzeler grubudur. Bu müzeler grubu içindeki Çocukluk Tarihi Müzesi; çocukluk kültürüne ait geniş koleksiyonları ve çocuklar için düzenlediği etkinlikleri ile bu alanda Avrupa'nın önde gelen müzeleri arasında yer almaktadır.

İlk dünya sergisi 1851 yılında İngiltere'de gerçekleşir. 21 ülkenin katılımı ve 6 milyonun üzerindeki ziyaretçi sayısı ile büyük bir başarıdır. O güne dek hiçbir müze ve sergi bu denli büyük bir başarı elde edememiştir. Müzenin çocuk kültürüne ilişkin koleksiyonları arasında; 8.000'den fazla bebeğin bulunduğu zengin bebek koleksiyonu göze çarpmaktadır.

Oyuncak koleksiyonunda; 17.yüzyıldan başlayarak popüler olan eğitici oyuncaklar, Nuh'un Gemisi gibi geleneksel oyuncaklar ile bunların yanısıra 18. ve 19.yüzyılda Avrupa'da çok yaygın olan kuklalar, çocuk tiyatroları ve 20.yüzyıl popüler kahramanlarından olan Micky Mause, My Little Pony gibi oyuncaklar yer almaktadır.

Oyun koleksiyonunda; Kart Oyunları, Mermer, Domino gibi dışarıda oynanan oyunlar ile yap-bozlar bulunmaktadır.

Çocuklara ait eşyalar bölümünde; yemek takımları, beşikler, hijyen kapları, termoslar, mama sandalyeleri, bebek arabaları, çingirakların bulunduğu geniş bir koleksiyona sahiptir.

Bebek evleri bölümünde 1673 Nüremberg yapımı bebek evinden başlayarak, çeşitli Avrupa ülkelerinde üretilmiş çok sayıda bebek evine rastlamak mümkündür.

Müzenin ilgi çeken bir başka koleksiyonu da çocuk kostümleri koleksiyonudur. Bu, kız ve erkek çocuk kıyafetlerinin yanında “unisex” kıyafetlerin de sergilendiği bir koleksiyondur.

Müze bu haliyle daha çok bir oyuncak müzesine benzese de Victoria ve Albert Müze Grubu içerisinde yer alan bir çocuk müzesidir. “Eğlenerek Öğrenme” ilkesini benimseyen, okul grupları ve aileleriyle gelen çocuklar için cazip etkinlikler sunan bir mekândır. Atölye çalışmaları ile çocukların kendi oyun ve oyuncaklarını yarattıkları müzenin gelecek sergisi “Picasso” ve “Uzaya Yolculuk” olarak belirlenmiştir.³⁷

---

³⁷ (<http://www.vam.ac.uk.2007>).

6. SONUÇ

Bu araştırma kapsamında, öğrencilerin planlı ve etkili bir müze ziyareti gerçekleştirmeleri için program içerisinde özgün çalışma davranışlarının etkisini görebilmek için düzenlenmiştir. Öğrencilere bu program içerisinde daha önceden yapılan bilgilendirme sonrası, verdikleri konulara göre serbest bir çalışma yapmaları istenmiştir. Çeşitli konularda çalışmalar, gelen çocuklara diğer ziyaretlerinde de tekrarlatılmıştır.

Okul öncesi eğitim ile ilişkilendirilmeden, plansız olarak bir program ile yürütülmeyen müze programları, çocukların, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerini istenilen düzeyde pozitif etkilemediğini ve sanat kurumları yaşantılarının öğrenmelerine yeterince yansıtılmadığı izlenmiştir.

Sanatsal gelişimin, kısa süre içerisinde kazanılması mümkün olmadığı yanı sıra, dört aylık birebir çalışan öğrencilerin resimleri incelendiği zaman beklenen değişimin gerçekleştiği görülmüştür. Bu şekil çalışmaların eğitim ve öğretim yaşantısının başlamasından itibaren, planlı olarak devam edildiği zaman gelecek nesillerimizin daha yaratıcı ve özgür bir düşünceye sahip bireyler olması ihtimali daha yüksektir. Okul öncesi eğitimde sanat kurumlarından yararlanmak amacı ile geliştirilen program, gezi öncesi ve sonrası yapılan aktivite uygulamasının gidilen müze ziyaretini daha olumlu olduğu görülmüştür.

Öğrenciler bu resim çalışmalarında düşünce ve duygu tarzlarını sergilerken, sanat eserleri ile etkileşim içinde oldukları sanatsal alanlar gibi yerlerde ilgi ve araştırmaya yönelik etkilenmeler görülmüştür.

Müze ziyareti sırasında küçük öğrenciler duygu açısından heyecanlı ve isteklidirler. Bu durumları öğretmen ve rehber ile gezilen tur içerisinde sordukları sorularla oldukça belliydi. Ders programı içerisinde kazandıkları bilgilerin, gerçek eserler ve mekân içerisinde bulduklarında daha çok pekiştiği, müze gezisi sonrası yaptıkları atölye çalışmasında göstermişlerdir.

Öğrenciler, müze’de ki sanat eserlerinin incelemesinden sonra, müze içerisinde katıldıkları atölye çalışmalarında, yaşayarak öğrenme ve mekân’ın atmosferinden çok etkilenmişlerdir.

Teknik olarak öğrencilerin resimlerinde, yapılan sergilerin etkileri incelenmiştir. Görüldüğü üzere bazı öğrenciler inceledikleri eserlerden etkilenmişlerdir. Örneğin; okul içerisinde yaptıkları çalışmalarda çoğunlukla bu yaş grubu çocuklar gerçekçi resim çizmeye gayret ettikleri için kendilerini eleştirip ve aynı zaman da yaptıkları çizimleri beğenmemektedirler.

Atölye çalışmalarına katılan çocukların müze işbirliğine dayalı yöntem ile çalışmaları ifadelerini sağlamlaştırmış ve yüz yüze etkileşimi arttırdığı için çocukların daha sosyal olmasında yardımcı olmuştur. Aynı zaman da grup içinde etkileşim ve grup arkadaşlarının ve kendi başarısından sorumlu olmaları, grup içinde beraberliği arttırmış ve diğer grup arkadaşlarına karşı sorumluluklarını yerine getirmenin önemini anlamışlardır.

- Müzeler, kendi koleksiyonları ve sergilerine yönelik, değişik yaş grupları ile eğitim paketleri hazırlamalı, okulların ve öğretmenlerin kullanımına sunulmalıdır.
- Çocuk müzeleri çoğaltılarak, derslerin yürütülmesinde daha etkin olmalıdır.
- Müze içinde atölye eğitiminin sosyal ve ekonomik koşulları önemli olduğu için müze eğitiminde yeni öğrenme çoğaltılmalı ve müze eğitimi paketleri programlanmalıdır.
- Müzelerin rehberli turlar, atölye çalışmaları, okullar için gezici müze otobüsü ziyaretleri gibi eğitime yönelik çalışmalarını fazlalaştırmalı ve okul öncesi eğitim kurumlarında müze – okul işbirliği yaygınlaşmalıdır.
- Anaokulu ve sınıf öğretmeni yetiştiren üniversite bölümlerinde müze eğitimini kapsayan ders programı da yer almalıdır.

Dünya’nın neresinde olursa olsun çocuk müzeleri, alışlagelmişin dışında çocukları eğlendiren, öğreten ve aileleri ile verimli vakit geçirebildiği yerlerdir.

Türkiye’ de gelişmekte olan müzeler için diğer önemli bir görev ise, geleceğin müze ziyaretçilerini yetiştiren kurumlar formatına getirmelidir.

Çocuk müzesi görevlileri, çocukları seven ve onlarla vakit geçirmekten keyif alan kişiler olmalıdır. Avrupa’ da, müzeler için çalışanların çoğu yarı zamanlı çalışan üniversite öğrencilerinin olması tesadüf değildir. Pedagojik anlamda eğitilmiş kişiler olmalarına da dikkat edilmelidir.

Çocukların çalışacağı atölyeler için düşünülebilecek çözümler, yapının depoları ve odaları olabilir. Eğer kurum yeniden inşa edilecekse, Avrupa’da ki müzelerin mimarisinden yardım alınabilir. Örneğin; Viyana Zoom Müzesi’nde ki gibi geniş ferah bir mekan ve asma kat düşünülebilir. Burada yer alan atölye sınıfları; Resim Atölyesi, Heykel Atölyesi, Kil Atölyesi, Matbaa Atölyesi vb. gibi şekillerde yapılabilir. Ülkemizin kültür mirasını göz önüne alırsak unutulmaya yüz tutmuş el sanatlarının da tanıtılması mümkün olabilir. Örneğin; Kilim Dokuma Atölyesi, Çanak Çömlek Atölyesi ve Oltu Taşı Atölyesi gibi.

Küçük yaşlarda müzelerde eğitim alan çocuklar ve sanatla bağlantılı etkinlik yaptıklarından dolayı, sanat anlayışı gelişmekte ve bakış açıları genişlemektedir. Avrupa da çocuk müzeleri, gelecekteki müze ziyaretçilerinin çoğunluğunun küçük yaşlardan itibaren çocuk müzelerinde yetiştirileceği inancındadır.

- Türkiye’de çocuk müzelerine ilişkin çalışmaya devamlı bir şekilde gezici müzeden başlamak bir çözüm olabilir.
- Büyük şehirlerde en az bir çocuk müzesi kurulması desteklenmeli.
- Kültür Bakanlığına bağlı müzelerde çocuklara yönelik bölümlerin açılması ve müze eğitimi uzmanların görev alması gerekmektedir. (Topkapı Sarayı Müzesi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, İstanbul Arkeoloji Müzesi)

Amerika Birleşik Devletleri ve Batı Avrupa da, her eyalet de birden fazla çocuk müzesi bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

A.K. Grayson, 'Assyrian Civilisation', Cambridge Ancient History, Vol.III, Part 2, Cambridge 1992, s. 227

ATAGÖK, T. Çağdaş Müzeciliğin Anlamı. Yeniden Müzeciliği Düşünmek, İstanbul Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi, İstanbul 1999, s. 131 – 137

BAKIRCIOĞLU, R. 2011, Çocuk ve Ergende Ruh Sağlığı, s. 268- 271
Ankara, Ant Yayıncılık

BİDERMAN, Ellen. 1997. Reaching Beyond the Walls: Outreach Programming at the Santa Fe Children's Museum. Collective Vision: Starting and Sustaining a Children's Museum, ed. Mary Maher. Washington DC, Associations of Youth Museums, s. 157

BOYDAŞ, N. Sanat Eleştirisine Giriş, Ankara, 2007, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, s. 12

BURGER, J. M. 2006, Kişilik, s,520-521, İstanbul, Kaknüs Yayınları

BUYURGAN, S.– MERCİN L. Ankara 2005, Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları, s. 29

CAN, Feza, 'Müze Uzmanlarının Objeleri Korumaya Yönelik Bilgilenmesi Gereken Hususlar', I. Müzecilik Sempozyumu, 14-15 Ekim 1993 Bildiriler, İstanbul, 1994, Deniz Müzesi Komutanlığı Yayınları, s. 13

Caulton, Tim. 1998. Hands-on Exhibition: Managing Interactive Museums and Science Centres. Florence: Routledge Press, s. 18 – 19

Cleaver, Joanne. 1992. Doing Children's Museums: A Guide to 265 Hands-on Museums, s.14 USA: Williamson Publishing Company

CÜCELOĞLU, D. (1998). İnsan ve Davranışı, s. 143-144 8. Basım, İstanbul, Remzi Kitapevi

D.D. Luckenbill, Anclent Records of Assyria and Babylonia, Vol.II, U.S.A. 1927, s.296, No.778

DEMİRCİ, A. ve MİRZA, H. 2012, Müze Eğitimi, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları

HAKAN, A. , Eğitim Programı ve Öğretim Yöntemleri, s. 2-3, Eskişehir 1991, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları

HAMILTON, George Heard, 'Education and Scholarship in the American Museum' , On Understanding Art Museums, American Assembly Colombia University, U.S.A. 1975, s. 101

Holman, Yvonne Keck. 1982. An Investigation Into The Dynamics of Children's Museums: A Case Study of Selected Museums. Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 25, Dekalb, Illinois: Northern Illinois University

HOOPEP - GREENHİLL, E. 1999, Müze ve Galeri Eğitimi, (Çeviren Ö. Meltem Evren ve Emine Kapçı), s. 5

KÖNIG, G. , (2002), Kinder und Jugend Museen, Opladen, Leske&Budrich, s.38-39.

KRAFT, H., (1979), Kindermuseen: Entwicklung und Konzeptionen, Lernort Contra Museentempel, s. 64-65

MAYFIELD, Margie I. 2005. Children's Museums, Purposes, Practices and Play? Early Child Development and Care. Routledge Taylor & Francis Group Ltd. Vol. 175, No. 2, s. 180-189

PAYKOÇ, F ve BAYKAL, S Kültür, İletişim ve Etkin Öğrenme Ortamı Olarak Müzeler, 2003, Ankara, Çoluk Çocuk Dergisi, Ağustos, s. 28 – 29, Kök Yayıncılık

SCHULTZ D. ve SCHULTZ S. E. 2007, Modern Psikoloji Tarihi, s. 507, İstanbul, Kaknüs Yayınları

SPOCK. Michael. Looking Back on 23 Years. Collective Vision: Starting and Sustaining a Children's Museum. ed. Mary Maher. 1997, Washington DC, Associations of Youth Museums, s. 3

ŞAHAN, M. Müze ve Eğitim, Gazi Üniversitesi Eğitim Dergisi, 2005, cilt 3, sayı 4, s. 487 – 501

TEZCAN Akmehmet, K. ve ÖDEKEN, A. 2006. Müze eğitiminin tarihsel gelişimi. İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi, Sosyal Bilimler, Cilt: 3, Sayı: 1, s. 47-58

ÖZKALP, E. ve diğerleri, 1998, Davranış Bilimlerine Giriş, s. 257-258, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Yayınları

YAPI DERGİSİ, (2006), Çocuklar İçin Mimarlık, Sayı:291, 60-64.

YAVUZER, H. 2006, Okul Çağı Çocuğu, s. 14 -18, 12. Basım. İstanbul: Remzi Kitapevi

YÖRÜKOĞLU, A. 2010, Çocuk Ruh Sağlığı. 30. Baskı, s. 77-78, İstanbul, Özgür Yayınları

<http://www.vam.ac.uk.2007>

https://www.google.com.tr/search?q=brooklyn+children%27s+museum&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjEwrvDzovUAhUrP5oKHWE-ARwQ_AUIBygC&biw=1280&bih=694#imgrc=INFSQV-W69rH3M:

https://www.google.com.tr/search?q=brooklyn+children%27s+museum&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjEwrvDzovUAhUrP5oKHWE-ARwQ_AUIBygC&biw=1280&bih=694#imgrc=4xigagHur1DszM:

https://www.google.com.tr/search?q=amsterdam+children%27s+museum&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjIpciP0YvUAhVFEJoKHVONC2QQ_AUIBygC&biw=1280&bih=694#imgdii=B0k70l8h1-JIWM:&imgrc=Z6s1RAUXAc5XNM:

https://www.google.com.tr/search?q=amsterdam+children%27s+museum&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjIpciP0YvUAhVFEJoKHVONC2QQ_AUIBygC&biw=1280&bih=694#imgrc=232h3cexCj22LM:

https://www.google.com.tr/search?q=victoria+and+albert+children%27s+museum&source=Inms&tbm=isch&sa=X&sqi=2&ved=0ahUKEwiSuLmV0ovUAhWEDZoKHWw_D_YQ_AUIBygC&biw=1280&bih=694#imgrc=rSKxmodAK0axvM:

https://www.google.com.tr/search?q=victoria+and+albert+children%27s+museum&source=Inms&tbm=isch&sa=X&sqi=2&ved=0ahUKEwiSuLmV0ovUAhWEDZoKHWw_D_YQ_AUIBygC&biw=1280&bih=694#imgdii=BEEovUKgxH-rIM:&imgrc=rSKxmodAK0axvM:

EKLER

Resim 1: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017

Resim 2: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017

Resim 3: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017

Resim 4: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017

Resim 5: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017

Resim 6: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017

Resim 7: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017

Resim 8: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017

Resim 9: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017

Resim 10: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017

Resim 11: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017

Resim 12: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017

Resim 13: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017

Resim 14: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017

Resim 15: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017

Resim 17: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017

Resim 18: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017

Resim 19: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017

Sevgili arkadaşım .....
Sakıp Sabancı Müzesi'nde, 9 Ekim 2012 - 6 Ocak 2013 tarihleri arasında
düzenlenen **"Monet'in Bahçesi"** sergisi eğitim programına katılarak,
izlenimci akımın en güzel örnekleri ve en önemli ressamı ile tanıştığımız
bu serüvende bizimle olduğun için teşekkür ediyoruz.
Müzemizde seni daha çok görmek dileğiyle...

S | S | M
SABANCI
ÜNİVERSİTESİ
SAKIP
SABANCI
MÜZESİ

TEB YILDIZ
MEMBER OF
BNP PARIBAS
PRIORITY
EĞİTİM SPONSORU

FABER-CASTELL
ÜRÜN SPONSORU

Resim 20: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017

Sevgili arkadaşım .....

Sakıp Sabancı Müzesi'nde, 18 Şubat 2016 – 17 Temmuz 2016 tarihleri arasında düzenlenen
"Mack. Sadece Işık ve Renk" sergisi eğitim programına katılarak,
heykeltıraş ve ressam Mack'ın renkleri ışıkla buluşturduğu keşif oyununda
bizimle olduğun için teşekkür ediyoruz.

Müzemizde seni daha çok görmek dileğiyle...

S | S | M

SABANCI
ÜNİVERSİTESİ
SAKIP
SABANCI
MÜZESİ

TAHİNCİOĞLU

Resim 21: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017

Resim 22: Sakıp Sabancı Müzesi, Mart 2017

Resim 23: Brooklyn Çocuk Müzesi

Kaynak:

https://www.google.com.tr/search?q=brooklyn+children%27s+museum&source=Inms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjEwrvDzovUAhUrP5oKHWE-ARwQ_AUIBygC&biw=1280&bih=694#imgrc=INFSQV-W69rH3M:

Resim 24: Brooklyn Çocuk Müzesi

Kaynak:

https://www.google.com.tr/search?q=brooklyn+children%27s+museum&source=Inms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjEwrvDzovUAhUrP5oKHWE-ARwQ_AUIBygC&biw=1280&bih=694#imgrc=4xigagHur1DszM:

Resim 25: Amsterdam Çocuk Müzesi

Kaynak:

https://www.google.com.tr/search?q=amsterdam+children%27s+museum&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjIpciPOYvUAhVFEJoKHVONC2QQ_AUIBygC&biw=1280&bih=694#imgdii=B0k70I8h1-JIWM:&imgcr=Z6s1RAUXAc5XNM:

Resim 26: Amsterdam Çocuk Müzesi

Kaynak:

https://www.google.com.tr/search?q=amsterdam+children%27s+museum&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjIpciP0YvUAhVFEJoKHVONC2QQ_AUIBygC&biw=1280&bih=694#imgsrc=232h3cexCj22LM:

Resim 27: Victoria ve Albert Çocuk Müzesi

Kaynak:

https://www.google.com.tr/search?q=victoria+and+albert+children%27s+museum&source=lnms&tbn=isch&sa=X&sqi=2&ved=0ahUKEwiSuLmV0ovUAhWEDZoKHWw_D_YQ_AUIBygC&biw=1280&bih=694#imgrc=rSKxmo_dAK0axvM:

Resim 28: Victoria ve Albert Çocuk Müzesi

Kaynak:

https://www.google.com.tr/search?q=victoria+and+albert+children%27s+museum&source=lnms&tbm=isch&sa=X&sqi=2&ved=0ahUKEwiSuLmV0ovUAhWEDZoKHWw_D_YQ_AUIBygC&biw=1280&bih=694#imgdii=BEEovUKqxH-rIM:&imgsrc=rSKxmodAK0axvM: